Vastu võetud
Tapa Vallavolikogu
määrusega nr. 63 14.06.2007
muudetud
Tapa Vallavolikogu
määrusega nr. 103 11.12.2008
muudetud
Tapa Vallavolikogu
määrusega nr. 53 25.08.2011

TAPA VALLA ARENGUKAVA AASTATEKS 2007-2019

TAPA VALLA ARENGUKAVA ELLUVIIMISEKS VAJALIKE INVESTEERINGUTE KAVA

SISUKORD

SISSEJUHATUS 4

1. ARENGUKAVAS KASUTATUD PÕHIMÕISTED 5

2. TAPA VALLA ÜLDINE KIRJELDUS 7

2.1 GEOGRAAFILINE ASUKOHT 7

2.2 KESKUS JA PIIRKONNAD, RAHVASTIK, ASUSTUS 8

2.3 LOODUSLIKUD VAATAMISVÄÄRSUSED 9

2.4 LOODUSKAITSE ja KULTUUR-AJALOOLISED OBJEKTID 9

2.5 ETTEÕTLUSKESKKOND, TÖÖJÕUD, TÖÖHÕIVE 10

3. TAPA VALLA ARENGUMÕJURID 12

4. TAPA VALLA ARENGUVISIOON 2020 14

5. TAPA VALLA VALDKONDADE KIRJELDUSED, EESMÄRGID JA TEGEVUSED 15

5.1 RAHVASTIK 15

5.2 JUHTIMINE, HALDUSSUUTLIKUS, MAINE 18

5.3 HARIDUS 20

5.4 SOTSIAALHOOLEKANNE JA TERVISHOID 23

5.5 KULTUUR SPORT JA VABA AEG 27

5.6 TURISM JA TEENINDUS 31

5.7. ETTEVÕTLUSE ARENDUSTEGEVUS 32

5.8 TEED JA TRANSPORT 34

5.9 INFOSÜSTEEMID 39

5.10 ÜHISVEEVÄRK JA KANALISATSIOON 40

5.11 SOOJAMAJANDUS 42

5.12 JÄÄTMEKÄITLUS, KESKKOND 43

5.13 HEAKORD, HALJASTUS **44**

5.14 PLANEERIMIS- JA EHITUSALANE TEGEVUS **45**

6. TAPA VALLA ARENGUKAVA ELLUVIIMINE JA UUENDAMINE **46**

6.1. ARENGUKAVA FINANTSEERIMISE PÕHIMÕTTED JA TEGEVUSKAVA RAHASTAMINE **46**

6.2. ARENGUKAVA ELLUVIIMISE SEIRE, TAGASISIDE JA AJAKOHASTAMINE **46**

SISSEJUHATUS

Tapa vald on Tapa linna, Lehtse ning Saksi valla ühinemisel moodustunud omavalitsusüksus. Lähiperioodi arengusuunad on määratud ühinemisel sõlmitud ühinemislepingus ning ühinemislepingu lisana vastu võetud Tapa valla arengukava alustes ning investeeringute kavas.

Tapa valla arengukava määrab ära Tapa valla, kui kohaliku omavalitsuse tulevikunägemuse ning peamised tegevused soovitava arengu saavutamiseks.
Arengukava sisaldab valla sotsiaalse, kultuurilise ja majandusliku olukorra analüüsi, olles aluseks riikliku investeeringute programmi, riikliku arengukava, piirkondlike ja eelarvest teostatavate investeeringute rakendamiseks valla territooriumil ning tegevusvaldkondade ning valla allasutuste arengukavade koostamise aluseks .

Tapa valla arengukava on koostatud kinnitamisele järgneva aasta jaoks finantsallikatega kaetud, kolme järgneva aasta perspektiivis lühiajalise ning kinnitamisele järgnevast neljandast aastast viie aasta perspektiivis pikemaajalise visioonist lähtuva arengukavana.

1. ARENGUKAVAS KASUTATUD PÕHIMÕISTED

Põhimõisteid kasutatakse samas tähenduses, nagu need on kasutusel käsiraamatus *R. Noorkõiv. Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitused. Tartu: Siseministeerium, 2002*. Rahvastiku- ja tööjõualased mõisted on kasutusel samas tähenduses, kui neid kasutab Statistikaamet (www.stat.ee).

Arengukava – arengustrateegiast lähtuv omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärke määratlev ja elluviimise võimalusi kavandav seadusandlik dokument. „Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse" (KOKS) tähenduses on arengukava „omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärke määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele (KOKS § 37 lg 1).

Arengunäitaja – seisundit iseloomustav oluline arvulise väärtusega tunnus, mõõdik, mille arvväärtuse järgi saab hinnata seisundi muutumist ja muutumise suunda ning kiirust.

Innovatsioon – laiemas tähenduses igasugune inimtegevuse uuenduslikkus või uudsus. Valla arengukava tähenduses uute turusuutlike toodete/teenuste loomine, arendamine ja turundus ning nende tarvis eelduste loomine.

Kant ehk **paikkond** – sotsiaalne ja kultuuriline asustuse algkooslus, millel on ühine „meietunne"; ala, mida asustab konkreetne kogukond ja mis on neile „oma".

Risk – väliskeskkonnast ja omavalitsusest endast tulenev areng, mis võib oluliselt takistada või muul viisil mõjutada volikogu ja täitevvõimu ning munitsipaalasutuste edukust eesmärkide saavutamisel, ülesannete täitmisel ja tegevuste läbiviimisel.

Säästev areng – areng, mis tagab nii praegu kui tulevikus inimesi rahuldava elukeskkonna ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades.

SWOT-analüüs – meetod protsessi, nähtuse, olukorra vms eri külgede analüüsiks. Tuleneb ingliskeelsete sõnade *strengths* (tugevused), *weaknesses* (nõrkused), *opportunities* (võimalused), *threats* (ohud) algustähtedest.

Tegevus – investeering, töö vms, mis on vajalik teha/sooritada püstitatud ülesande täitmiseks; tegevuse kirjeldamisel määratakse teostamise aeg, maksumus, finantseerimise allikas ja vastutaja.

Investeeringute kava – loend konkreetsetest investeeringutest ja tegevustest, mis on vaja täita püstitatud eesmärkide saavutamiseks.

Tööealine rahvastik – rahvastiku majandusliku aktiivsuse uurimisel aluseks võetavas ehk tööjõu-uuringu objektiks olevas vanusevahemikus rahvastik (15–74-aastased).

Tööhõive määr – tööga hõivatute osatähtsus tööealises rahvastikus.

Töötaja ehk **(tööga) hõivatu** – isik, kes uuritaval perioodil:
(1) töötas ja sai selle eest tasu kas palgatöötajana, ettevõtjana või vabakutselisena;
(2) töötas otsese tasuta pereettevõttes või oma talus;
(3) ajutiselt ei töötanud.

Töötu – isik, kelle puhul on korraga täidetud kolm tingimust:
(1) on ilma tööta (ei tööta mitte kusagil ega puudu ajutiselt töölt);
(2) on töö leidmisel valmis kohe (kahe nädala jooksul) tööd alustama;

(3) otsib aktiivselt tööd.
Töötuse määr ehk **tööpuuduse määr** – töötute osatähtsus tööjõus.
Visioon – tulevikupilt, mida tahetakse teatud ajaks saavutada ning mille nimel tehakse jõupingutusi.

2. TAPA VALLA ÜLDINE KIRJELDUS

2.1 GEOGRAAFILINE ASUKOHT

Tapa vald on moodustunud 2005. aasta oktoobris Tapa linna, Lehtse valla ja Saksi valla (va. Kiku, Salda ja Pariisi küla) ühinemisel. Vald on Lääne-Virumaa läänepoolseim omavalitsus, ulatudes sopina Harjumaa Kuusalu ja Anija valla ning Järvamaa Ambla ja Albu valla vahele. Tapa valla läänepoolne naaber on Harjumaa Aegviidu vald.

Tapa vald asub maastikuliselt Pandivere kõrgustiku äärealal ja Kõrvemaal. Valla kujunemisel on suurt tähtsust mänginud Peterburi-Tallinna raudtee ehitamine ning hiljem Tapa-Tartu raudteeharu ehitamine.

Tapa valla majanduslik struktuur on mitmekesine: metalli-, puidu- ja ehitusmaterjalitööstus, logistika ning transport, põllumajandus, turism, maavarade kaevandamine (turvas).

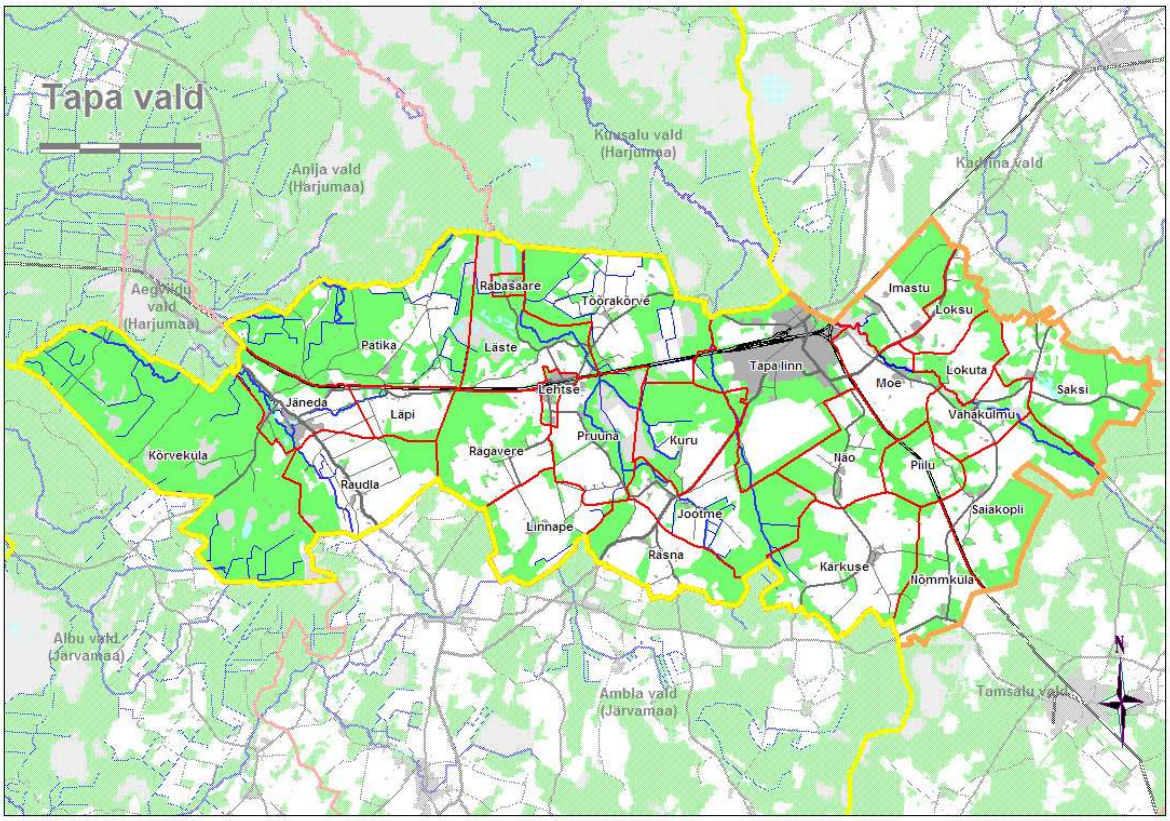

Joonis 1. Tapa valla kaart
Tapa valla Tapa linn on oluline riigikaitseline keskus – siin tegutseb Kaitsejõudude Tapa Väljaõppekeskus ning valla põhjapiirile rajatakse kaitsejõudude keskpolügooni.

Tähtsaim transpordiliik on raudteetransport ning valda läbib ka Pärnu- Rakvere- Sõmeru põhimaantee ning Jägala- Käravate- Jõgeva- Tartu maantee (Piibe maantee).

2.2 KESKUS JA PIIRKONNAD, RAHVASTIK, ASUSTUS

Tapa valla piirkondlikuks keskuseks on Tapa linn. Linna oma suuruse, asukoha ja logistikavõimalustega on valda ühendavaks sõlmpunktiks. Tapa linna on koondunud enamus valla kaubandus ning teenindusasutusi. Tapa linnas paiknevad ettevõtted pakuvad tööd valla elanikele. Lisaks on Tapa linn ümbruskonna logistiliseks sõlmpunktiks. Tapa linnas paikneb ka Tapa valla administratiivne keskus Tapa vallavalitsuse näol.

Joonis 2. Tapa valla kandid ja külad

Tapa vallas elas elanikeregistri 2010. a. 30. augusti seisuga 8707 inimest. Tapa vald on 262,8 km^2 suur ning jaguneb 5 kandiks (piirkonnaks): Tapa, Lehtse, Jäneda, Saksi ja Karkuse. Tapa valla asustustihedus on 35,5 in/km^2. Rahvastikust paikneb suurem osa Tapa linnas (6397 elanikku) Tiheasustusega asulad on Lehtse, Jäneda ning Moe.

2.3 LOODUSLIKUD VAATAMISVÄÄRSUSED

Tapa vald on rikas kaitsealuste loodusobjektide poolest - Kõrvemaa maastikukaitseala, Pandivere nitraaditundlik ala, Jäneda, Imastu ja Konnavere allikad, Imastu, Saksi, Jootme, Linnape, Pruuna ja Jäneda park, lisaks muid loodusobjekte – on loetelu tähtsamaist.

Tapa vallast voolab läbi Valgejõgi ning saab oma alguse Soodla jõgi. Viimane on üks Tallinna linna veega varustavaist jõgedest.

Vahetult Tapa valla piiride taga asuvad Neeruti, Ohepalu ja Põhja-Kõrvemaa maastikukaitseala.

2.4 LOODUSKAITSE ja KULTUUR-AJALOOLISED OBJEKTID

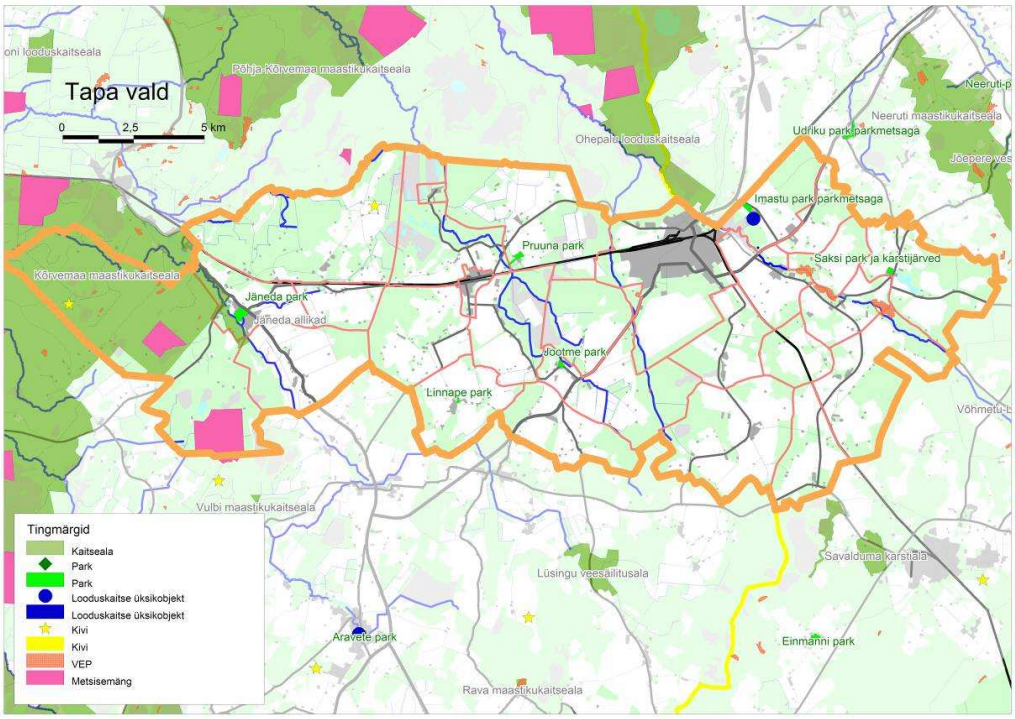

Joonis 3. Kaitstavad loodusobjektid

Tapa vald on rikas oma ajaloo ja kultuuri poolest, asudes kahe vana kihelkonna piires. Suurem osa vallast on Ambla kihelkonnas ning idaosa Kadrina kihelkonnas.

Vallas asub ajaloolise Põhja-Järvamaa ainukene muinaslinna ase – Jäneda linnamägi. Vanast asustusest annavad tunnistust arvukad kultusekivide (väikeselohulised ja suurelohulised) rühmad ning kalmed. Jäneda mõisahoone on tuntud nii kirjandusloost kui ka haridusajaloost – üle poole sajandi õpetati selles imposantses hoones põllumehi.

Ajalooline raudteearhitektuur Tapal, Lehtses ja Jänedal väärib tulevikus nii hoolt kui ka tähelepanu ning Karkuse ajalooline külasüda on kuulutatud säilimist väärivaks miljööväärtuslikuks alaks. Tähelepanu väärivate aladena tuleb säilitada ka Rabasaare tööstusasula ning Sooküla asundusküla (praegu Tõõrakõrve külas), mis tuleb edaspidi planeerida samuti miljööväärtuslikeks aladeks.

2.5 ETTEÕTLUSKESKKOND, TÖÖJÕUD, TÖÖHÕIVE

Tapa valla elanikest töötas era ja mittetulundussektoris 2009.a. 1 novembri seisuga 4300 inimest. Suuremad Tapa valla elanike tööandjad on AS Eesti Raudtee (399 töötajat) , OÜ Balti Spoon (89 töötajat), OÜ Universal Industries (96 töötajat), AS RrLektus (87 töötajat) ja AS Hallik(83 töötajat). Tulumaksu laekumiselt on suurimad AS Eesti Raudtee (14,50% erasektorist laekuvast tulumaksust), OÜ Universal Industries (3,02% erasektorist laekuvast tulumaksust), AS Tapa Haigla (1,93 erasektorist laekuvast tulumaksust) ja OÜ Balti Spoon (1,55% erasektorist laekuvast tulumaksust)

Tapa valla ettevõtted jagunevad tegevusalade järgi Eesti keskmisele sarnaselt:

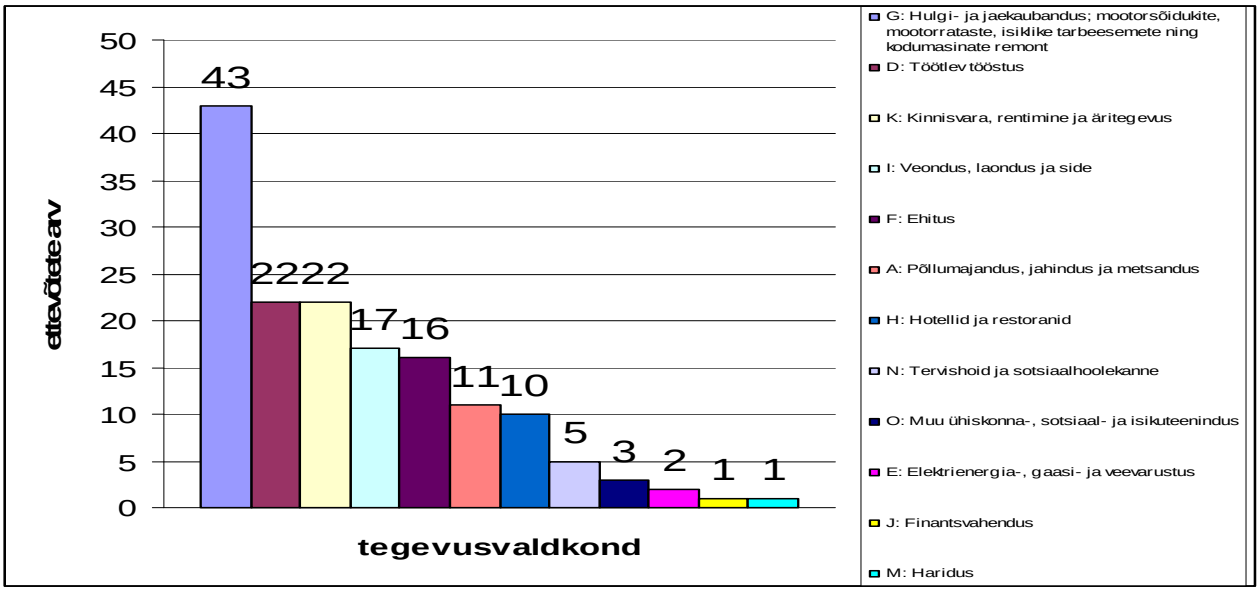

Joonis 4: Ettevõtete arv erinevates tegevusaladel Tapa vallas seisuga 27.06.2008
Allikas: Äriregister

Tapa vallas tegeletakse kõige enam hulgi- ja jaekaubanduse (43) valdkonnaga. Järgnevad töötleva tööstuse (22), kinnisvara (22), veonduse (17), ehituse (16), põllumajanduse (11) ja hotellinduse (10) valdkonnad. Vähem äriühinguid tegeleb tervishoiu (5), muu ühiskonnateeninduse (3), veevarustuse (2), hariduse (1) ja finantsvahenduse (1) valdkondadega. Kalapüügi ja mäetööstuse valdkondadega ei tegele ükski äriühing, kes asuks kontaktaadressi järgi Tapa vallas.
Turismiettevõtlusega tegeldakse ennekõike Jänedal, kus on olemas vajalik loodusressurss. Turismiettevõtlust toetab ka arenenud käsitöö Jänedal. Tapa valla maapiirkondades on arenenud

põllumajandusettevõtted, kuid on ka väiksemamahulisi talupidamisi.

Tapa valla tööhõive seisukohast on oluline Eesti Kaitseväe paiknemine Tapa vallas. Kaitseväe tsiviilametikohtadel töötavad enamasti Tapa valla elanikud.

3. TAPA VALLA ARENGUMÕJURID

Nagu igal piirkonnal on ka Tapa vallal terve rida arengut mõjutavaid tegureid, nii negatiivseid kui positiivseid.

3.1. Positiivsete arenguteguritena ehk arengu eeldustena võib välja tuua kõigepealt mõned majanduslikud aspektid:
Tapa vald asub Balti regiooni transiiditeede keskel, omades head raudteetaristut, raudtee teeninduskeskust ning suurt ladude kompleksi.
Tapal on arenev tööstuspark ja madalama turuhinnaga vabad territooriumid ettevõtluse arenguks.
Tapal tööjõud on hetkel mõnevõrra odavam, kui Tallinnas.
Tapal tegutseb terve rida tugevaid ettevõtteid. Viimastel aastatel on tehtud olulisi investeeringuid tööstusettevõtete moderniseerimisse. Näitena Eesti Raudtee ettevõtted, Hallik Pagarid, Universal Industries j.n.e.
Positiivsete teguritena saab märkida toimivaid haridusasutusi, piirkonna arenguga tegelevaid institutsioone (Arenduskoda) ning teatud traditsioone selles valdkonnas, piirkonna keskuse funktsiooni.
Kahtlemata on positiivseks arenguteguriks Tapa valla looduskeskkond. Jäneda puhkepiirkond, Kõrvemaa maastikukaitseala ning põhja pool Neeruti maastikukaitseala ja Lahemaa rahvuspargi lähedus lubavad Tapa vallas arendada nii turismi kui rekreatsiooni.
Tapa moodustab koos Kadrina, Rakvere ja Sõmeruga, osaliselt ka Kundaga, ühtse arengupiirkonna, mis täiendavad üksteist nii logisitiliste võimaluste kui ka tööjõuga. Täheldada võib ka sidemete tugevnemist Ida-Harjumaaga (Kuusalu vald ja Loksa linn).
Positiivne on kindlasti ka infotehnoloogilise keskkonna areng väljaspool Tapa linna. Sisuliselt kogu valla territoorium on kaetud traadita interneti levialaga.
Positiivse arengutegurina võib nimetada ka Eesti Kaitseväe Tapa väljaõppekeskuse mõju valla arengule.

3.2. Negatiivsete arenguteguritena tuleb kõigepealt esile tuua investeeringute loodetust aeglasem tulek (tööstuspargi osas), erinevate kantide ebaühtlane areng ning rahvastiku jätkuv vananemine. Samas on negatiivne pärand ka okupatsiooniaja halva maine ning lagastatud ümbrusega sõjaväelinnak. Käesolevaks ajaks on endise negatiivse pärandi tähtsus järk-järgult vähenenud. Probleemiks on ka okupatsiooniaegse taristu halb tehniline tase. Lisaks on probleemiks mõningate tootmis- ja põllumajandusettevõtete keskkonnanõudeid eirav tegevus.

3.3. Üha enam mõjutavad valla väliskeskkonnast (väljaspool Tapa valda) tulevad mõjud:
Peab arvestama globaalseid protsesse, mis toob suuremat hulka informatsiooni, kontakte, investeeringuid, kuid ka suuremat konkurentsi teiste linnade ja piirkondade poolt.
Maailmamajanduses toimuv mõjutab Tapal toimuvat nii negatiivses kui positiivses suunas.
Tapaga sarnaseid investeerimispaiku on mujal Eestis kümneid, kuid paraku tõmbab Tallinn põhilised investeeringud ja kvaliteetsema tööjõu endale.

Kahtlemata on ka Tapa vallale avaldanud positiivset mõju liitumine Euroopa Liiduga, seda nii uute turgude avanemisega kui võimaliku toetusega valla arendamisel.
Tähtis on kasutada laieneva võrgumajanduse (Interneti-majandus) ning infotehnoloogia kiirest arengust tulenevaid mõjusid, samuti turismi ja meelelahutustööstuse kasvu tagajärgi.
Positiivseid võimalusi annab suurem koostöö naabrite ja välispartneritega ning riigistruktuuridega, sest ka neil kasvab huvi suuremale integreeritusele.
Võimalus, kuid samas ka oht, on riiklik majandus- ja regionaalpoliitika, mis praegusel juhul siiski ei toeta piisavalt Tapa arengut.
Väga tähtis välistegur on investeeringud ettevõtlusesse. Sõltuvalt investeerimiskliima atraktiivsusest võib investeerijate huvi olla suur, väike või täielikult puududa.
Märkima peab veel Euroopa Liidu fondide võimalikku rahalist toetust ja spetsialistide konsultatiivset abi. Lähiaastate suurimad mõjud, mis lähtuvad väljastpoolt sõltuvad riigi rahanduspoliitikast (tulubaas), riigi majanduslikust ning poliitilisest olukorrast, euroliiduga integreerumise kiirusest, Riigi võimest tõukefondide raha majandada, Eesti Raudtee arengust ning Venemaa poliitilistest otsustest transiidi mõjutamisel.
Kahtlemata mõjutab Tapa arengut välismõjurina Eesti ja maailma majanduse üldine seisund, ekspordikliima ja vabade finantside olemasolu. Ülemaailmne majanduslangus, ning sellest tulenev eelarveressursi vähenemine ning töötuse kasv suurendab kindlasti sotsiaalseid pingeid ja nõuab täiendavat tähelepanu vallakodanike toimetuleku abistamisel.

Asend ja olemasolev taristu mängivad Tapa vallale kätte eelised, mida on vähestel sarnaste probleemidega Eesti valdadel, kuid sellest ilmselt ei piisa. Väliste tegurite mõjud on 21. sajandil ühele Eesti linnale niivõrd intensiivsed, et nendega tuleb kaasa minna ja samas neid ka ära kasutada.
Kokkuvõtteks on Tapa vallal jätkuvalt probleeme. Samas on eeliste ja võimaluste hulk suur ning see näitab valla arengupotentsiaali tugevust. XX sajandil on Tapa linn kandnud militaarlinna staatust ja ilmselt jääb see püsima ka käesoleval sajandil. Erinevalt nõukogude sõjaväe negatiivsest mõjust linnale on Eesti Kaitseväe mõju olnud jätkuvalt positiive (tööhõive, kliendid teenindussfäärile, riigi finantseeringud, iive jne). Tapa linnal on Eesti oludes väga hea logistiline asend ja tööstuse arengu potentsiaal millele valla piirkonnad lisavad uusi võimalusi oma ressursside näol. Kuigi palju on veel teha, funktsioneerib valla sotsiaalne ja füüsiline taristu normaalselt. Kultuuri- ja sporditegevus vajab intensiivsemat arendamist.

4. TAPA VALLA ARENGUVISIOON 2020

Tapa vald on hea elukeskkonnaga, arenenud ettevõtluse ning avara kultuurieluga vald.

Visiooni koosneb neljast komponendist, mis tähendavad järgmist:

1. **Aktiivsed, ettevõtlikud, haritud ning kohalikku kogukonda ja traditsioone väärtustavad elanikud.** Valla elanikud on aktiivsed nii töö ja ettevõtluse, vabaaja veetmise kui ka hariduse ja eneseteostuse alal. Valla elanikud tahavad ja on võimelised töötama valla territooriumil tegutsevates ettevõtetes. Valla elanike ettevõtlikus on kasvanud ja realiseerunud uute ettevõtete näol; Valla logistiline eelis on ära kasutatud; Tapa vallas on väärtustatud haridus: lapsed ja noored tahavad õppida ja areneda; valla elanikud on aktiivsed kasutama elukestva õppe võimalusi. Elanikele on loodud võimalused mitmekülgseks kultuuri-, spordi- ja vabaajategevusteks ning nad on aktiivsed neid kasutama. Vallas toimib tõhus sotsiaalse kaitse ja tervishoiu süsteem. Eriti väärtustatud on lapsed ja lastega pered. Vallas toimivad tugevad kodanikeühendused.

2. **Kvaliteetne elukeskkond**. Elukeskkonna kõrge kvaliteedi saavutamiseks ja hoidmiseks säilitatakse ja kaitstakse looduskeskkonda; metsad ja maastik on hooldatud; tööstuslik ja põllumajanduslik tootmine on keskkonda ja põhjavett säästev; linnakeskkond, ning tiheasustusega asulad on hooldatud ja haljastatud, kauni välisilmega, säilitatakse miljööväärtuslikud alad; tehniline taristu ja teedevõrk on kaasajastatud, ökonoomne ning vastab elanike ja ettevõtete vajadustele.

3. **Avar kultuurielu**. Tapa valla spordi ja kultuurielu on aktiivne; Kõik soovijad on leidnud enesele sobiva vabaajategevuse; Toimub aktiivne suhtlemine kultuurikollektiivide vahel.

4. **Terviklik ja dünaamilise juhtimisega Eesti kohaliku omavalitsuse üksus.** Tapa vald on arenenud keskusega ning väärtustatud kantidega omavalitsusüksus. Vald tagab ligipääsu haldusteenusele kogu valla territooriumil.

5. TAPA VALLA VALDKONDADE KIRJELDUSED, EESMÄRGID JA TEGEVUSED

5.1 RAHVASTIK

5.1.1 Olukorra Kirjeldus

Tapa vald koosneb Tapa linnast, Lehtse alevikust ja tiheasustusega Jäneda, Moe ja Vahakulmu külast ning hõredamalt asustatud maapiirkondadest. Tapa vald jaguneb järgmisteks kantideks:

- Tapa linn
- Saksi
- Karkuse
- Lehtse
- Jäneda

Kantide elanike dünaamika 2006-2010

Elanike arv	2006	2008	2010	Muutus %
Tapa linn	6672	6448	6397	-4,12
Jäneda	537	525	519	-3,35
Lehtse	979	932	888	-9,30
Karkuse	285	267	266	-6,67
Saksi	635	643	637	0,31
KOKKU	**9108**	**8815**	**8707**	-4,40

Tapa valla demograafiline situatsioon on sarnane eesti keskmisele. Rahvaarv väheneb, rahvastik vananeb. Rahvastiku vähenemist on põhjustanud suuremas osas negatiivne iive.

Keskmisest rohkem on vähenenud Karkuse ja Lehtse piirkonna elanike arv

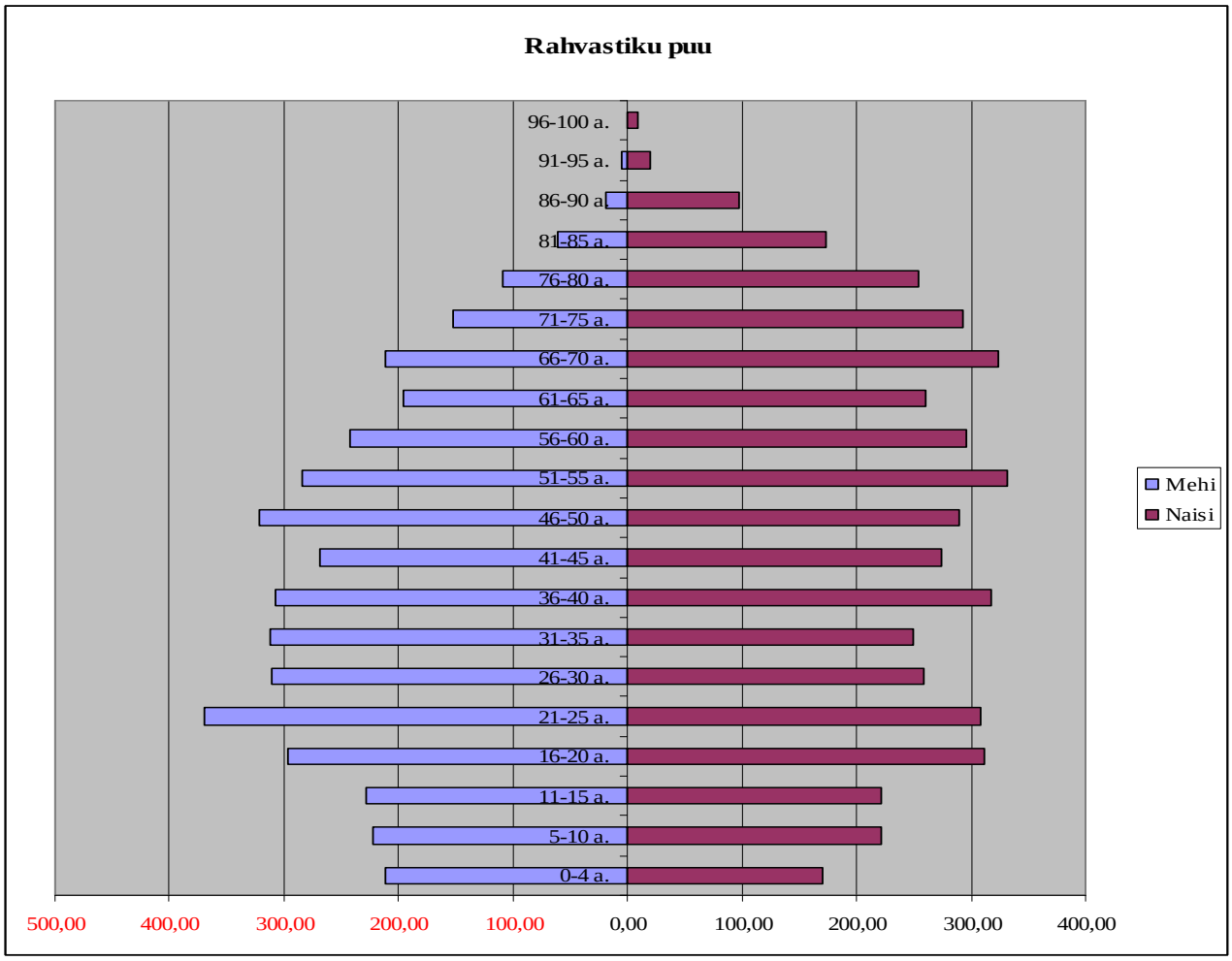

Tapa valla vanuseline koosseis on suhteliselt hea, parem, kui Lääne-Virumaa keskmine, sündivus on siiski viimase 15 a jooksul langenud, kuid languse tempo on vähenenud. Probleem ei ole ainult Tapa vallas, probleem on üleeestiline ning vajab lisaks valla meetmetele ka riiklike meetmeid. Eelkõige mõjutab elanikkonna vähenemine koolivõrgu planeerimist, kuid tulevikus ka kogu tööhõivet ja arengut.

5.1.2 Arengueesmärgid

- Peatada aastaks 2015 Tapa valla elanike arvu vähenemine
- Läbi arengukava prioriteetide luua Tapa vallas elukeskkond, kus on hea ja turvaline elada.
- Soodustada noorte perede tulemist valda
- Valla elukeskkonna arenguks vajalike spetsialistide toetamine

5.1.3 Tegevused

Arengukava meetmed peavad tagama Tapa valla soodsa majandusliku ja sotsiaalse keskkonna, saavutamaks elanike heaolu. Elukeskkond määrab enamasti elukoha valiku.

- Elamupiirkondade planeerimine Tapa vallas.
- Vallale vajalike spetsialistide toetamine
- Noorte perede toetamise süsteemi väljatöötamine
- Süsteemi loomine valla elukeskkonna arenguks vajalike spetsialistide kinnistamiseks Tapa valda.
- Tapa linna videovalve süsteemi võimalikkuse ja tasuvuse analüüs ning tasuvuse korral videovalvesüsteemi paigaldamine.

5.2 JUHTIMINE, HALDUSSUUTLIKUS, MAINE

5.2.1 Olukorra kirjeldus

Tapa vald on Eesti Vabariigi kohaliku omavalitsuse üksus. Vallavolikogusse kuulub 21 liiget. Volikogul on kuus alalist komisjoni: Eelarve- ja arengukomisjon, hariduskomisjon, sotsiaalkomisjon, kultuurikomisjon, majanduskomisjon, turvalisuse komisjon ning revisjonikomisjon.
Tapa Vallavalitsus on viieliikmeline. Vallavalitsuse liikmete, vallavolikogu komisjonide liikmete määramisel arvestatakse piirkondlike esindajate kaasamise printsiipi. Moel, Lehtses ja Jänedal paiknevad linnaraamatukogu filiaalid ning avatud Internetipunktid, pakutakse sotsiaalhoolduse teenuseid ning võimaldatakse kasutada teeninduskeskuse ruume kodanikeühenduste koosolekute läbiviimiseks.
Ajalooliselt ei ole Tapa linna maine olnud parim. Nõukogude sõjaväe paiknemine ning raudteeettevõtete paiknemine Tapal lõi Tapa linnast pildi kui suletud sõjaväe-, raudtee- ja tööstuslinnast. Eesti taasiseseisvumise järgselt on linna maine järjest paranenud. Haldusreformi järgselt on uute turismi ja puhkealana atraktiivsete piirkondade liitumisel Tapa linnaga võimalus parandada Tapa kui omavalitsusüksuse mainet.

Tapa valla piirkondade arengu omaalgatuslikuks planeerimiseks võivad piirkonnad koostada piirkondliku arengukava, tehes piirkondikust arengukavast tulenevalt ettepanekuid Tapa valla arengukava muutmiseks ja täiendamiseks.

5.2.2 Arengueesmärgid

- Valla tasakaalustatud arengu tagamine
- Kodanike aktiivsuse suurendamine läbi kaasamise
- Valla maine parandamine, positiivse esiletoomine

5.2.3 Tegevused

5.2.31	**Juhtimine**	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
	Valla juhtimisstruktuuri analüüs	2010	VE
	E – teenuste arendamine	2007-	VE
	Valla infoportaal	2010	ERA
	Vallavara haldusasutuse loomise otstarbekuse analüüs	2008- 2011	VE
	Koostöö tihendamine Raudtee ning kaitseväega	2010 -	
	Valla arendustegevusse ettevõtjate, teadlaste ja noorte kaasamine	2010 -	
5.2.32	**Mainekujundus**		

	Mainekujunduslike ürituste korraldamine ja toetamine	2007-	VE, ERA, PROJEKTID
	Mainekujunduse kontseptsiooni väljatöötamine ja rakendamine	2008- 2014	VE
	Vallalehe tasuta kojukanne	2007-	VE
	Pressisuhtluse parandamine, Tapa vallas toimuva kajastamine ajakirjanduses.	2007-	VE
	Vallas tegutsevate kollektiivide ja siin toimuva tegevuse kaudu Tapa valla tuntuse suurendamine ja maine parandamine väljapool valda ning seeläbi vallaelanike kodukanditunde suurendamine.	2007-	VE
	Külaliikumise toetamine Leader programmist osalise omaosaluse katmise teel	2009-2012	VE
	Tapa valla kaartide ning vallasiltide uuendamine sissesõiduteedel.		

5.3 HARIDUS

5.3.1 Olukorra Kirjeldus

Tapa vallas on toimiv haridusasutuste võrgustik, milles õpib ligi 1500 last. Regionaalsest printsiibist lähtuvalt on piirkonnad kaetud koolieelsetest lasteasutustest kuni põhikoolini.
Gümnaasiumid paiknevad Tapa linnas. Täiskasvanutele on koolitusvõimalusi pakkuvad koolitusluba omavad Tapa Gümnaasium ja MTÜ Arenduskoda Koolitus.

Alusharidus omandatakse 3-7 eluaastani põhiliselt koolieelsetes lasteasutustes õpetajate käe all, varasem alusharidus omandatakse põhiliselt kodus ning selle eest vastutavad vanemad või neid asendavad isikud. Tapa vald korraldab ja finantseerib osaliselt alla 3-aastaste laste päevahoidu munitsipaallasteaedades. Tapa Gümnaasiumi ja Tapa Vene Gümnaasiumi juures tegutsevad ettevalmistusrühmades. Lasteaiarühmad on Tapa linnas, Lehtsel, Jänedal ja Vahakulmus. Juhtimisstruktuuri optimeerimise käigus on Jäneda lasteaiarühmad osa Jäneda koolist, Lehtse lasteaiarühmad osa Lehtse koolist ning Vahakulmu lasteaiarühmad ning Tapa Vene Gümnaasiumi hoones tegutsevad lasteaiarühmad osa lasteaiast Pisipõnn. Lisaks tegutseb eraldi asutusena peamiselt venekeelse põhikeelega laste lasteaed Vikerkaar.

Põhihariduse omandamise võimalus tagatakse valla kõigile koolikohustuslikele lastele omas vallas. Põhihariduse andjateks on Tapa Gümnaasiumi ja Tapa Vene Gümnaasiumi põhikooli osa, Lehtse Kool ning Jäneda Kool.

Üldkeskhariduse omandamist võimaldatakse Tapa Gümnaasiumis ja Tapa Vene Gümnaasiumis.

Esimesse klassi astujad				
	Jäneda kool	Lehtse kool	Tapa G	Tapa VG
sept.08	3	5	62	26
sept.09	8	5	60	16
sept.10	2	4	46	27
sept.11	8	7	54	17
sept.12	4	10	51	22
sept.13	5	6	53	22

Õpilasi koolis				
	Jäneda kool	Lehtse kool	Tapa G	Tapa VG
2008	77	55	706	258
2009	65	48	690	260
2010	69	46	687	241
2011	62	46	655	242
2012	61	42	642	238
2013	56	46	625	235
2014	52	46	625	236

Kutseharidus võimaldatakse lähtuvalt ühiskonna ja valla tööturu vajadustest tehakse kutse, ameti ja erihariduse omandamise võimaluse tagamiseks koostööd Lääne – Virumaal tegutsevate kutse- ja kõrgkoolidega.

Huvihariduse omandamist võimaldatakse Tapa Muusikakoolis, munitsipaal-üldhariduskoolide juures tegutsevates huviringides

Valla haridusvõrgu kujundamisel lähtutakse alus- ja alghariduse (kuni 6 klassi) kättesaadavusest kodule võimalikult lähedalt ning eesmärgist tagada põhi- ja keskhariduse kõrge tase ning konkurentsivõime edasiseks hariduse omandamiseks.

5.3.2 Arengueesmärgid

- Tingimuste tagamine valla elanike erinevatele vajadustele vastava kvaliteetse ja konkurentsivõimelise hariduse omandamiseks alusharidusest kuni täiskasvanute pidevõppeni.
- Valla tingimustele ja võimalustele ning vallaelanike vajadustele vastava tasakaalustatud ja areneva haridussüsteemi kujundamine.
- Õppe- ja töökeskkonna kaasajastamine
- Noorte koolivälise tegevuse ning noorsootöö koordineerimine ja huvihariduse võimaluste laiendamine.
- Kodu ja kooli koostöö tõhustamine.
- Õppimis- ja töövõimaluste kohta teavitamis- ja nõustamissüsteemi väljaarendamine
- Koostatakse valla haridusasutuste renoveerimiskava kuni 2020. aastani ja selle rakendamiseks taotletakse raha ka vallavälistest allikatest.

5.3.3 Tegevused

5.3.31	**hariduse arengukava**	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
	Haridusvõrgu arengukava koostamine	2010-2012	VE
	Võimalusel kutse (kõrg)hariduse toomine Tapale	2013	
5.3.32	**alusharidus**	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
	Kõigile 1,5-7 aastastele lastele võimaldatakse hoidu ja alushariduse omandamist oma valla lasteaedades.	2007-	VE , lapsevanem
	Perepäevahoiu teenuse kättesaadavuse toetamine Tapa linnas.	2007-	VE, erasektor, lapsevanem
	Lehtse lasteaia viimine Lehtse kooli ruumidesse	2011 - 2013	VE
	Lasteaiakohtade loomine vastavalt võimalustele	2012-	VE, projektid
5.3.33	**haridusvõrgu väljakujundamine**	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
	Koolihoonete renoveerimine, energiatõhususe parandamine	2010-	VE, Projektid

	Tapa Vene Gümnaasiumi säilimine, kui riiklik hariduspoliitika jätkab venekeelse hariduse rahastamist.	2007-	VE
	Keelekümblusprogrammi jätkamine	2007-	VE
	Haridusasutuste vajaliku taristuarendamine	2007-	VE, RIIK, Projektid
	Tapa Gümnaasiumi juures üldkeskhariduse omandamise võimaldamine täiskasvanutele	2007-	VE
	Imastu Mihkli Kooli arengu toetamine	2007-	VE
	Tapa valla munitsipaalkoolide õpetajate toetussüsteemi finantseerimine.	2007-	VE
	Haridustöötajate tunnustussüsteemi edasiarendamine.	2007- 2014	VE
	Tasuta koolitoit toetustvajajatele ka gümnaasiumiastmes	2010-	VE
	Õpilastranspordi tagamine, mis tagab õpilaste veo valla õppeasutusse õpilase kodust vähemalt kolme kilomeetri kauguselt.	2007-	
5.3.34	**Tegevus – kutseharidus**	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
	Tapa valla munitsipaalkoolide koostöö arendamine kutseharidust andvate koolidega.	2007 -	VE
	Eelkutseõppe rakendamine Tapa valla koolides vallaga seonduvate erialade osas.	2007 – 2010	VE
	Alternatiivsete õppekavade juurutamine	2011-	VE, projektid
5.3.35	**Tegevus – huviharidus**	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
	Tapa Muusikakoolis õpetatavate ainete mitmekesistamine.	2008-2014	VE, Lapsevanemad
	Tapa muusikakooli laiendamine kunstidekooliks	2012-2016	VE, Projektid
	MTÜ Arenduskoda Koolitus poolt pakutava täiskasvanute koolitusvõimaluste toetamine.	2007-2014	VE, projektid, kodanik
	Valla koolide Infotehnoloogia ajakohastamine ja uue tarkvara hankimine, osaledes aktiivselt vastavates programmides.	2007-	VE, THSA jm projektid

5.4 SOTSIAALHOOLEKANNE JA TERVISHOID

5.4.1 Olukorra kirjeldus

Tapa vald on arendanud välja laiahaardelise sotsiaalhoolekande teenustespektri ning loonud elanikele tingimused teenuste kättesaamiseks. Vallas töötab 6 perearstipraksist, neist 5 asub Tapa linnas ja 1 nii Lehtses kui ka Jänedal. Osa hoolekandeteenustest osutavad eraõiguslikud organisatsioonid omavalitsusega sõlmitud teenuse osutamise lepingu alusel.
2009 kinnitati "Tapa valla laste-ja peretöö tegevusjuhend", kus on kirjas ühistöö reeglid.

Sotsiaalhoolekande küsimustes nõustavad vallaelanikke sotsiaalnõunik, toimetuleku-, hoolekande- ja lastekaitsespetsialistid, sotsiaaltöötaja ja koduhooldusega tegelevad seitse avahooldajat. Peamised sotsiaalhoolekande valdkonnad on:

- Sotsiaalnõustamine,
- Võlanõustamine,
- Lastekaitse,
- Sotsiaaltoetused,
- Eeskostega seotud küsimused,
- Avahooldus,
- Lapsehoiuteenus,
- Hooldaja määramine,
- Sotsiaaleluruumide küsimused,
- Tegelemine töötutega,
- Hooldekodusse paigutamine,
- Erihoolekandealased küsimused,
- Puuetega inimeste probleemid,
- Transporditeenus,
- Vältimatu sotsiaalabi (toidupakid, riided, jm),
- Parkimiskaart , jm

Vallas pakuvad oma teenuseid ja vald teeb koostööd järgmiste asutustega:

- Tapa Haigla,
- Imastu Koolkodu,
- Maria lastekeskus Trönderi kodu,
- Kesk-Norra ühingu laste- ja noortekodu,
- Lastekaitseühing,
- Puuetega inimeste ühing,
- Tapa Hooldekodu,
- Aa Hooldekodu,
- Perearstid,
- AIDSi ennetuskeskus,
- Töötukassa,
- MTÜ Mesilind,
- MTÜ Seenior,
- Rakvere Haigla, jt

Hetkeseisuga on valla hooldekodus 22 inimest, 21 inimest saavad teenust väljaspool valda ja 10 inimest on hooldekodu järjekorras. Töötuid on vallas 31.12.2010 seisuga 424 inimest. Toimetulekutoetust saavad ca 200 inimest kuus. Koduta inimesi vallas ei ole.
Hooldaja on määratud 65 inimesele, avahooldusel on 51 inimest. Tapa vald on eestkostjaks 8 isikule, kohtumenetluses on 7 toimikut ning täindavalt lisandub eestkostetavaid vastavalt kohtuotsustele. Lapsehoiuteenusel on 16 inimest. Vallas on puudega lapsi ja peresid, kellele on määratud puudega lapse toetused.

Sotsiaalkorterid
Tapa vallas on kokku 74 sotsiaalkorterit. 1 Jänedal, 1 Lehtses, 4 Karkusel, 3 Moel, 65 Tapal.

Tervishoid
Tapa vallas osutavad esmatasandi arstiabi 6 perearstipraksist, neist 5 asuvad Tapa linnas ja 1 väljaspool – asukohaga Lehtses ja Jänedal. Saksi piirkonna elanikke teenindavad Tapa perearstid. AS Tapa Haigla pakub hooldusravi, ambulatoorset eriarstiabi, taastusravi, rehabilitatsiooni teenust puuetega inimestele, koduõendust ning 8 kohaga hooldekodu teenust.
Koolitervishoid
Hästi on toiminud kooliõpilaste meditsiiniline teenindamine kooliarstide baasil, mida on otstarbekas jätkata.
Tervisedendus
2010 aastal valmis Tapa valla terviseprofiil. Valla terviseprofiil on valla elanike terviseseisundi ja heaolu ning neid mõjutavate sotsiaalsete, keskkondlike ning majanduslike tegurite hetkeseisu kaardistus. Vaadeldud aspekte analüüsides on esitletud peamised tervist mõjutavad probleemid ja –vajadused ning pakutud välja võimalikud tegevused probleemide lahendamiseks ja vajaduste rahuldamiseks.
Ühiskonnas toimunud muudatused on olnud niivõrd tormilised, et paljudel on kadunud tasakaal nii füüsiliselt kui vaimselt. Ühiskonna muudatustega tekkisid uued ohuallikad inimeste tervisele – vaesus, töötus ja hirm töötuks jääda põhjustavad stressi, mis on enamike haiguste põhjuseks. On ilmne, et sotsiaalprobleemides vaevlevad inimesed kannatavad enam tervisehäirete käes.
Piirkonniti on võimalused spordiga tegelemiseks erinevad. Valla erinevatesse piirkondades on looduses paiknevad spordirajad, mis annavad võimaluse vallaelanikul tegeleda tervislikke eluviisidega.. Erinevad asutused vastavalt oma sihtgruppidele pööravad tähelepanu liikumisharrastuste, tervislike eluviiside ja tervisekasvatusliku haridustaseme tõstmisele ja laiendamisele.

5.4.2 Arengueesmärgid

- Kõigile valla elanikele tingimuste (sotsiaalse taristu) loomine, milles on võimalik maksimaalselt iseseisvalt toime tulla.
- Vähekindlustatutel eluga toimetulemist võimaldava sotsiaalabisüsteemi rakendamine ja edasiarendamine
- Eakatele suunatud huvitegevustega väärika vananemise tagamine.
- Puuetega inimeste integreerimine tavaellu ning nende tõrjutuse vähendamine.
- Vajaliku hooldekoduteenuse kättesaadavuse tagamine valla piires.
- Kvaliteetse arstiabi kättesaadavuse tagamine, arvestades kohalikke vajadusi .

- Tervist ja tervislikku elukeskkonda väärtustava hoiaku kujundamine ja tervist edendava tegevuse toetamine.
- Piisava arvu hooldekodukohtade olemasolu
- Eakate ning puudega inimeste päevakeskuse ruumiküsimuse lahendamine,
- Pesemisvõimaluste pakkumine abivajajatele,
- Pesupesemisteenuse pakkumine abivajajatele,
- Töötute klubi taaskäivitamine,
-

5.4.3 Tegevused

5.4.31	**Sotsiaalabi on selle vajajatele vastavalt tagatud**		
		Toimumise aeg	Rahastamine
	Avahooldusteenuse kättesaadavuse laiendamine, hooldusteadlikkuse tõstmine	2007-	VE
	Sotsiaalvaldkonna mittetulundussektori tegevuse toetamine	2007-	VE, Projektid
	Töötute, puuetega inimeste ja madalasissetulekuga inimeste süsteemse ümber- ja täiendõppe (elukestev õpe) toetamine	2007-	VE, Projektid
	Tugiisikute koolitusplaani koostamine ja rakendamine	2007-	VE
	Lastekaitsealaste Mittetulundusühingute tegevuse toetamine	2007-	VE
	Sotsiaalvaldkonna toimimiseks vajalike hoonete rekonstrueerimine (Kooli tn. 24, Valve tn.30)	2007-	VE, Projektid
	Lastepäevahoiuteenuse laiendamise toetamine	2007-	VE
	Kriisitoateenuse kättesaadavuse toetamine	2007-	VE
	Hügieenivõimaluste tagamine sotsiaalset abi vajavatele isikutele	2007-	VE
	Saunateenuse kättesaadavuse tagamine vastuvõetava hinnaga	2007-	VE
5.4.32	**Toetatakse vähekindlustatud ja probleemseid peresid**		
	Sotsiaalelamispinna renoveerimiskava koostamine ja selle teostamine	2007-2014	VE, Projektid
	Õpilasmaleva rühmade korraldamine vähekindlustatud peredest lastele	2007-2014	VE, Projektid
	Nõustamisteenuse väljaarendamine toime mittetulevatele peredele	2007	VE
5.4.33	**Eakad saavad vääriliselt vananeda**		
	Tapa Hooldekodu renoveerimiskava koostamine ja selle teostamine	2007-2014	VE
	Koostööd era- ja mittetulundussektoriga hooldekoduteenuse, koduõendusteenuse ja päevase hooldusteenuse arendamisel.	2007-	VE, ERA, RIIK

	Parema lahenduse leidmine eakate päevakeskuse ruumide osas, võimalusel luuakse sotsiaalkeskus, kus ühendatakse eakate ning puuetega inimeste päevakeskuse tegevused.	2007-2011	VE
	Hoolekandeteenuste üleminek peremaja süsteemile läbi AS Hoolekandeteenused	2009-2013	RIIK, AS Hoolekandeteenused
	Uue hooldekodu rajamine	2009-2011	VE
5.4.34	**Puuetega inimestele luuakse toimetulemist võimaldav keskkond**		
	Eakatele ja liikumispuudega inimestele sobilike ruumide leidmine ja ühtse päevakeskuse loomine	2008-2014	VE
	Liikumispuudega inimeste ligipääsu tagamine avalikele asutustele	2007-	VE, ERA
	Psüühiliste erivajadustega ja dementsete inimeste päevakeskuse teenuse arendamine	2008-	VE, RIIK, Projektid
5.4.35	**Toetatakse perearste, soodustatakse tervise edendamist**		
	Võimalusel toetatakse perearstindust, kui esmatasandi arstiabi	2007-	VE
	Lehtsel ja Jänedal perearsti toimimiseks vajaliku taristu tagamine, Lehtses ja Jänedal perearsti vastuvõtuks vajalike ruumide olemasolu kindlustamine	2007-	VE
	Sotsiaaltranspordisüsteemi loomine-	2007-	VE
	Toetatakse narkonõustamis- ja aidsiennetusteenuse arengut	2007-	VE, RIIK
	Traumaennetamise programmi välja töötamine	2009-	VE
	Tervisedendusprojektide toetamine.	2007-	VE, Projektid
5.4.36	**Sotsiaalobjektide renoveerimine ja korrashoid**		
	Sotsiaalhoolekandeks vajalike hoonete renoveerimine	2007-2014	VE, projektid
	Sotsiaalelamispinna renoveerimiskava koostamine ja elluviimine	2010-2014	VE, projektid

5.5 KULTUUR SPORT JA VABA AEG

5.5.1 Olukorra kirjeldus

Haldusreformi tulemusel tekkinud Tapa valla kultuurielu on mitmekesine, ühtlustamist vajab kultuuriasutuste juhtimisstruktuur. Tapa vallavalitsusel on kehtestatud korrad spordi-, kultuuritegevuste korraldamiseks ja toetamiseks.

Sport

Spordi tehnilise taristu haldamisega tegeleb Tapa Spordikeskus, mis haldab kõiki Tapa valla spordiobjekte. Lisaks on sportimisvõimalused ka Tapa Gümnaasiumis, Tapa Vene Gümnaasiumis, Lehtse kultuurimaja saalis ja Männikumäel. Tapa vallas saab harrastada käsipalli , maadlust, jalgpalli, võrkpalli, saalihokit, lauatennist, suusatamist, orienteerumist, seinaronimist, iluvõimlemist, kergejõustikku, taekwondo'd, mõttemänge j.n.e.
Tapa vallas toetatakse sporti 3-s põhisuunas – noortesport, tervisesport täiskasvanutele ja eakatele ning võistlussport täiskasvanutele erinevate sportlike ürituste näol, mida toetatakse tegevustoetusena sporditegevust korraldava määruse alusel. Laste sportimise toetamiseks ostab Tapa vald spordiklubidelt noortespordi teenust pearahasüsteemi alusel 350 lapsele.

Tapa vallas tuleb kujundada korralik terviseradade võrgustik elanike tervisespordiharrastuste tagamiseks. Rekonstrueerida tuleb Jäneda Spordihoone, Tapa Linnastaadion ja Jäneda Staadion, samuti on vaja siseujulat.

Kultuur ja vaba aeg

Tapa valla kultuuriasutuste taristu tagavad Tapa Kultuurikoda ja Lehtse Kultuurimaja ürituste tootmisega ja ringitegevuse korraldamisega, Tapa Linnaraamatukogu ja tema harukogud (Jäneda, Lehtse, Saksi, AIP) raamatukogu- ja infoteenuste pakkumisega ning kultuuriürituste, kunsti- ja raamatunäituste ja raamatukogutundide (lastele, noortele, täiskasvanutele) korraldamisega ning Tapa muusikakool noorte muusikute koolitamisega. Kehtestatud on kultuuritegevust korraldav kord, mis reguleerib tegevustoetuse sihtotstarbe ja kasutamise tingimused.
Vallas tegutseb hinnanguliselt 20-25 kultuurikollektiivi. Tapa Muusikakoolis, kus õpib üle 110 lapse ja noore on võimalik õppida klaverit, puhkpille, keelpille jt muusikainstrumente. Tapa vald pakub lastele ja noortele kokku üle 70 erineva huvitegevusala nii kultuuri kui spordi valdkonnas.
Tapa vallas on võimalik harrastada puhkpillimängu, koorilaulu, soololaulu, kõhutantsu, line-tantsu, break tantsu, seeniortantsu, rahvatantsu lastest kuni eakateni, käsitööd, kujutava kunsti alasid.
Tapa vald toetab EELK Tapa Jakobi kiriku, Vene Õigeusu kiriku ja Ambla kiriku tegevust tegevustoetuse alusel lisaks erinevatele koostööprojektidele teiste kultuuriasutustega.
Tapa vald toetab regulaarselt erinevate trükiste ilmumist, mille on loonud Tapa valla elanikud.

Tapa valla noortekeskused vajavad vahendeid tegevuste laiendamiseks ja tegevuste kvaliteedi parandamiseks. Tapa vallavalitsus korraldab koostöös noortekeskustega lastele töölaagreid.
Tapa Kultuurimaja vajab rekonstrueerimist eeskätt ruumipuuduse tõttu ringtegevuse laiendamiseks ja ürituste korraldamiseks. Raamatukogud on ühendatud 2006 aasta alguses, muuseumid 2009. aastal. Tapa valla muuseumide hooned vajavad renoveerimist..

5.5.2 Arengueesmärgid

- Olemasolevad kultuuri- ja spordiobjektid on tehniliselt korras, ning varustatud tööks vajaliku inventari ja personaliga.
- Kultuuri- ja spordikollektiivid saavad vallalt tegevustoetust, kultuuri- ja spordielu on mitmekesine ja katab sihtgruppide vajaduse.
- Valla elanike vaba aja veetmise võimalused on mitmekesised ning eri piirkonnad on tegevustega kaetud, kodanike algatusi hinnatakse toetatakse ja tunnustatakse.
- Tapa valla kodulooline ja ajalooline pärand saab kogutud ja jäädvustatud.
- Noori kaasatakse noortele suunatud tegevuste planeerimisse. Noortel on võimalused erineva suunitluse ja erinevaid huve rahuldavaks vaba aja veetmiseks. Tapa valla noorte huve esindab Tapa valla noortekogu.
- Noori kaasatakse noortele suunatud tegevuste planeerimisse. Noortel on võimalused erineva suunitluse ja erinevaid huve rahuldavaks vaba aja veetmiseks.
- Tapa vallas jätkub traditsiooniliste kultuuri- ja spordisündmuste toimumine ja areng.
- Vald tunnustab ja väärtustab vallakodanike ühistegevust.
- Valla kohustus on läbi viia ülevallalised üritused, korraldades neid võimalusel Tapa valla erinevates piirkondades.
- Eelistatakse valdkonna tegevuspõhist rahastamist, mis tugineb tegijate ühistegelikule (kolmas sektor) initsiatiivile ja väljakujunenud tavadele. Kultuurikollektiivide ja spordiklubide rahalisel toetamisel lähtutakse ühtsest mudelist, mille osad on baasraha ja projektipõhine rahastamine.
- Vald kindlustab koostöös seltside ja ettevõtjatega kultuurimajade, raamatukogude, seltsimajade, spordihoonete ja –baaside korrasoleku ning rekreatsioonipiirkondade väljaarendamist.
- Noortesporti rahastatakse pearaha alusel, et pakkuda võimalikult paljudele lastele tegevust.
- Rakendatakse üle valla toimiv seeriavõistluste süsteem, eesmärgiga tuua rohkem inimesi sportima.
- Tapa linnaraamatukogu on Tapa valla keskraamatukogu.
- Tapa linnaraamatukogu filiaalid on Jäneda, Lehtse ja Saksi raamatukogu, kellele on antud üle endiste valla teeninduspunkti de töötajate kohustusi (abi info ja dokumentatsiooni kättesaadavaks tegemiseks ning suhtlemiseks vallamajaga)
- Vald arendab ja toetab kultuurialast välissuhtlust, teeb koostööd naabervaldade kultuuriasutustega info vahetamise ja kasutamise eesmärgil.
- Loodud on tingimused erinevate noorte-, laste- ja spordilaagrite korraldamiseks.

5.5.3 Tegevused

	Tegevus	Teostamise aeg	Rahastamine
5.5.31	**Spordirajatiste renoveerimine**		
	Tapa spordikeskuse arendamine	2007-	VE
	Jäneda spordikeskuse renoveerimine kaasaegseks treeningkeskuseks	2012-	VE, EAS, PROJEKTID, ERA

	Tapa ujula rajamine		VE, RIIK, PROJEKTID
	Tapa linnastaadioni renoveerimine jalgpalliväljakuks	2009-2014	VE
	Männikumäe keskuse arendamine	2007-2014	VE, PROJEKTID
	Tapa terviseradade võrgustiku arendamine	2007-2014	VE, PROJEKTID
	Jäneda staadioni renoveerimine	2012-	Riik, VE
	Jäneda mängudeväljaku rekonstrueerimine (Kultuuri ja spordiobjekt)	2008-2014	VE, projektid
	Tapa Rotimetsa valgustatud liikumisraja rajamine	2010-2014	VE, Riik, Projektid
5.5.32	**Kultuurirajatiste renoveerimine**		
	Tapa kultuurikoja renoveerimine, juurdeehituse projekteerimine ja rajamine	2007-2014	VE
	Muusikakooli renoveerimine	2008-2014	VE
	Valgejõe saare puhkeala arendamine	2007-2014	VE
	Lehtse kultuurimaja suure saali põranda rekonstrueerimine	2012-2014	VE, projektid
5.5.33	**Noorsoo ja vaba aja objektide renoveerimine**		
	Jäneda lossile kasutusfunktsiooni leidmine, Jäneda lossi renoveerimine	2008-	VE, PROJEKTID
	Tapa vaksalihoonele kasutusfunktsiooni leidmine	2007-2013	VE, PROJEKTID, SA
	Tapa valla mänguväljakute renoveerimine ja korrashoid, rulaplatsi arendamine.	2007-2014	VE, Projektid
5.5.34	**Seltside ja kultuurikollektiivide tegevuse toetamine**		
	Külaplatside ja külaseltsi majade rajamise ja korrastamise toetamine (Moe, Karkuse, Jäneda, Läste)	2007-2014	VE, KOA, Leader
	Osalemine “Leader” tüüpi programmis MTÜ Arenduskoda liikmena	2007-2014	VE
5.5.35	**Ajaloopärandi väärtustamine Tapa vallas**		
	Tapa muuseumi ekspositsiooni- ja säilituspinna parendamine, võimalusel muuseumile kohasema toimimispaiga leidmine.	2008	
	Lehtse koduloomuuseumi arendamine	2007-2014	VE
	Kodulooouurimuse soodustamine Tapa vallas	2007-2014	VE
	Ajaloopärandi talletamine	2011 -	VE PROJEKTID
5.5.36	**Informatsiooni kättesaadavus tagatakse kandikeskuse tasemel**		
	Raamatukogude taristu täiendamine.	2007-2014	VE, PROJEKTID
	Raamatukogu ruumide viimine Jäneda lossi külastuskeskusesse	2010-2014	VE, Projektid

	Tapa valla turismiinfo kättesaadavuse tagamine ümbruskonna turismiinfopunktides.	2007-2014	VE, ERA, RIIK
5.5.37	**Kultuurisündmuste, kultuurikorralduse ja kultuuritegevuste toetamine**		
	Tapa valla aastapäeva ürituste korraldamine igaaastaselt	2007-2014	VE
	Jaanitulede traditsiooni toetamine, piirkondlike jaanitulede traditsiooni jätkamine	2007-2014	VE
	Tapa linnapäeva tähistamine	2007-2014	VE
	Sportliku perepäeva korraldamine Lehtses	2007-2014	VE
	Tapa valla külapäevade traditsiooni ellu kutsumine.	2007-2014	VE
	Valla laste laulukonkursside korraldamine	2007-2014	VE
	Valla muusikapäeva korraldamine	2007-	VE
	Tunnustada igaaastaselt Tapa valla tunnustust väärivaid kodanikke.	2007-2014	VE
	Ajaloo ja kultuuripärandi talletamine	2011 - 2017	VE, projektid
5.5.38	**Sporditegevuse toetamine**		
	Traditsiooniliste ürituste toetamine: Presidendi Suusamatk, Tapa Rahvajooks, Tapa Käsipalli karikavõistlused, Tapa Maadluspäev, Männikumäe Paarissprint, Totti Kasekampi mälestusvõistlused, Pallimängude seeriavõistlused, Tapa Autokross.	2007-2014	VE
	Kepikõnni ürituste organiseerimine, liikumisharjumuse arendamine vallas	2007-2014	VE
	Tervisedenduslike ürituste korraldamine	2008-	
	Rannavolle propageerimine	2007-	VE
	Tapa uisuväljaku rajamise toetamine	2010 -	
	Tapa vallas harrastatavate traditsiooniliste spordialade jätkusuutlikkuse tagamine	2011 - 2017	VE, riik, projektid
5.5.39	**Noorsootöö ja vabaaja veetmise korraldamine Tapa vallas**		
	Õpilasmalevate töö korraldamine ja finantseerimise tagamine.	2007 – 2014	VE, projektid
	Laste huvitegevuse laiendamine ja korraldamine vallas	2007-2014	VE
	Olemasolevate noortekeskuste (Moel, Lehtse, Jänedal, Tapal) arengu toetamine	2011-	VE, projektid, noortekogu
	Noorsootöö teenuse tagamine Moel, Lehtses, Tapal ja Jänedal	2011-2017	VE, projektid
	Noortekogu tegevuse ja arengu toetamine	2011-2017	VE, projektid, ENTK

5.6 TURISM JA TEENINDUS

5.6.1 Olukorra kirjeldus

Tapa valla potentsiaalikaim ja arenenuim turismipiirkond on Jäneda. Jäneda turismipotentsiaal on suuresti ka kasutusele võetud. Jänedal paikneb külalistemaja, toitlustus ning puhketeenuseid pakkuv "Musta Täku Tall" lisaks on võimalik korraldada konverentse ja veeta aktiivset vaba aega ratsutades, sõita ATVga, mängida pallimänge jne. Kalijärve kaldal paikneb rannaala, võimaldades lõõgastumist. Suusarajad võimaldavad suusaturismi. 1,6 km pikkune suusarada on valgustatud.
Tapa linna kauplustevõrk ning olme tasandil teenindus on keskmisel järjel, esmatarbekaupadega kauplejate osas on konkurents olemas, kuid elanike paremaks teenindamiseks võiks Tapale lisanduda mõne suurema kaupluseketi pood. Kahjuks on majanduslikel kaalutustel pidanud uksed sulgema mitmed linna äärealadel paiknevad väiksemad kauplused.
Puudulikul arvul on linnas majutusasutusi. Samas on vallal peaaegu võimatu mõjutada teenindus- ja majutusasutuste teket ja arengut.
2007-2008 aasta jooksul töötati välja Jäneda mõisakompleksi väljaarendamise kava ning teostati Jäneda lossi teostatavus- ja tasuvusanalüüs" mis hõlmab Jäneda mõisasüdame ning Linnamäe arengu planeerimist komplektse dokumendina.

5.6.2 Arengueesmärgid

- Jäneda piirkonna ning Piibe maantee turismipotentsiaali edasiarendamine koostöös Aegviidu, Anija ja Albu vallaga.
- Tapa linna teenindus- ja majutusasutuste lisandumine ning areng.
- Jäneda – Nelijärve – Aegviidu, Rutka matkaraja ning Tamsalu-Neeruti-Pariisi matkaradade areng.

5.6.3 Tegevused

5.6.31	**Tegevus – Jäneda piirkonna turismipotentsiaali väljaarendamine**	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
	Kalijärve puhkeala arendamine 2. etapp	2011-2014	VE, Projektid
	Jäneda Linnamäe korrastamine, Jäneda matkaradade arendamine.	2008-2014	VE, RIIK, EAS
	Kõrvemaa ühendatud terviseradade arengu toetamine	2008-2014	VE, RIIK, EAS, ERA
	Jäneda – Nelijärve matkaraja arendamine	2007-2014	VE, RIIK, EAS, ERA
	Piibe maantee turundusprojektis osalemine	2009-2014	VE, RIIK, Projektid
5.6.32	**Tegevus – Tapa turismi, majutus ja toitlustusasutuste areng**	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
	Ettevõtetele suunatud tegevused.	2007-2014	VE, ERA
	Tapa vaksalihoone parem eksponeerimine	2007-	
	Moe piiritustehase muuseumi väljaarendamine	2007	ERA
5.6.33	**Tegevus – Tamsalu- Neeruti- Pariisi matkaradade areng.**	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
	Tamsalu-Neeruti Pariisi matkaradade arendamine.	2007-2014	VE, RIIK, EAS, ERA
	Rutka matkaraja hooldus	2007-2014	VE, ERA

5.7. ETTEVÕTLUSE ARENDUSTEGEVUS

5.7.1 Olukorra kirjeldus

Tapa valla keskus paikneb eesti logistilises sõlmpunktis. Probleeme tekitab raudtee taristu monofunktsionaalsus. Puudus on laadimisplatvormidest ning manööverveduritest.
Tapa valla tööstusettevõtted on koondunud tiheasustusega asulatesse. Suurim elupaik ja ühtlasi ka tööpaik vallas on Tapa linn. Arvestatava suurusega tootmisettevõtted paiknevad lisaks ka Moel, Jänedal ning Saiakoplis. Tapa linna ettevõtlust mõjutavad raudteeettevõtete ning Tapa tööstuspargi areng. Arenenud on puidu-, metalli-, tekstiili- ning plastikutööstus.
Turismiettevõtlusega tegeldakse ennekõike Jänedal, kus on olemas vajalik keskkond .
Turismiettevõtlust Jänedal toetab ka seostatult välja arendatud käsitöö müük ja toitlustusteenuse osutamine. Tapa valla maapiirkondades on arenenud põllumajandusettevõtted, kuid on ka väiksemamahulisi talupidamisi.
Tapa valla ettevõtete arengus peab lähtuma asjaolust, et odavale tööjõule suunatud tootmistegevused ei saa olla Eesti mõistes pikaajaline lahendus. Ennekõike tuleks soosida teadmismahukaid ning oskustööd väärtustavat tootmist ja teenindust.
Ettevõtluse arendamiseks on Tapa vald käivitanud mitmeid arendusprojekte, milledest suurim on kahtlemata Tapa Tööstuspargi projekt. Investorid koondatakse ning sellest tulenev koostööklastri võimalus lubab vähendada investeeringute vajadust. Tapa tööstuspargi ala on varustatud vee ja kanalisatsiooni ning piisava elektrivõimsusega. Kommunikatsioonide viimine ettevõtjani toimub vastavalt klientide vajadustele.
Vallavalitsusel on olemas informatsioon võimalike investeerimiskohtade osas.

5.7.2 Arengueesmärgid

- Valdkonna eesmärk on luua Tapa vallas ettevõtluseks soodsad tingimused, viies bürokraatia miinimumini.
- Vallaelanike ettevõtlikkuse kasv
- Tapa Tööstuspargi ja muude ettevõtluseks sobivate alade planeerimine
- Ettevõtete koostöö soodustamine

5.7.3 Tegevused

5.7.31	**Tapa tööstusalade arendamine**	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
	Tapa Tööstuspargi maa-alade ettevalmistamine investoritele, kommunikatsioonide rajamine	2007 -	VE, EAS,
	Vallale kuuluva raudteeharu raudteeliikluseks piisavas korras hoidmine.	2007-2014	VE, EAS
	Koostöö Eesti Raudteega laadimise ja logistika paremaks korraldamiseks.	2007-2014	VE, Raudtee, RIIK
	Reformimata riigimaa staatuses olevate maaüksuste munitsipaliseerimine ettevõtluse tarbeks.	2007 -	VE, RIIK, EAS
	Tööjõu koolituse projektides osalemine	2007-2014	VE. PROJEKTID
5.7.32	**Tegevus – Ettevõtete koostöö**		

	Ettevõtete ümarlaua ellukutsumine.	2010	VE
	Tapa infomessi korraldamine	2007-	VE, ERA
	Tapa turu väljaarendamine	2010-2015	ERA, VE, Projektid
	Ettevõtete andmebaasi loomine valla kodulehele	2011	VE

5.8 TEED JA TRANSPORT

5.8.1 Olukorra Kirjeldus

- Tapa valda läbib üks riigi põhimaantee – Pärnu-Rakvere-Sõmeru (T 5) ning üks riigi tugimaantee – Jägala-Käravete (13). Samuti on Tapa vallaga otseselt seotud Tapa-Loobu tugimaantee (120).

Tapa valla arengu seisukohalt on oluline osaliselt kruusakattega Tapa-Lehtse-Jäneda kõrvalmaantee. On valminud Tapa-Lehtse- Jäneda rekonstrueerimise projekt mille käigus viiakse tee mustkatte alla. Põhiosas on riigiteed Tapa vallas mustkatte all.

Teede hooldustööd on jagatud tali- ja suvisteks hooldustöödeks. Talihooldustöid teostatakse üheksas hooldus piirkonnas (Saksi-,Karkuse-,Jäneda- Lehtse-,Jootme-, Ojaküla piirkond) Tapa linnas on kolm hoolduspiirkonda põhjapoolne piirkond ja kaks piirkonda asuvad linna lõunapoolses osas. Maapiirkondades teostatakse lumetõrjetöid. Tapa linnas ja suuremates asustustes lisaks lumetõrjele ka libeduse tõrjet.
Suviste hooldustööde käigus teostatakse kruusakattega teede ja tänavate greiderdamist ja külgkraavide rajamine höövliga, mustkattega teedel ja tänavatel asfaltaukude parandust ja teekatte pindamistöid. Samuti teostatakse suviste hooldustööde käigus teepervede niitmist ja võsa likvideerimistöid. Viimastel aastatel on kruusakattega teedel teostatud soolalahusega tolmutõrjet.

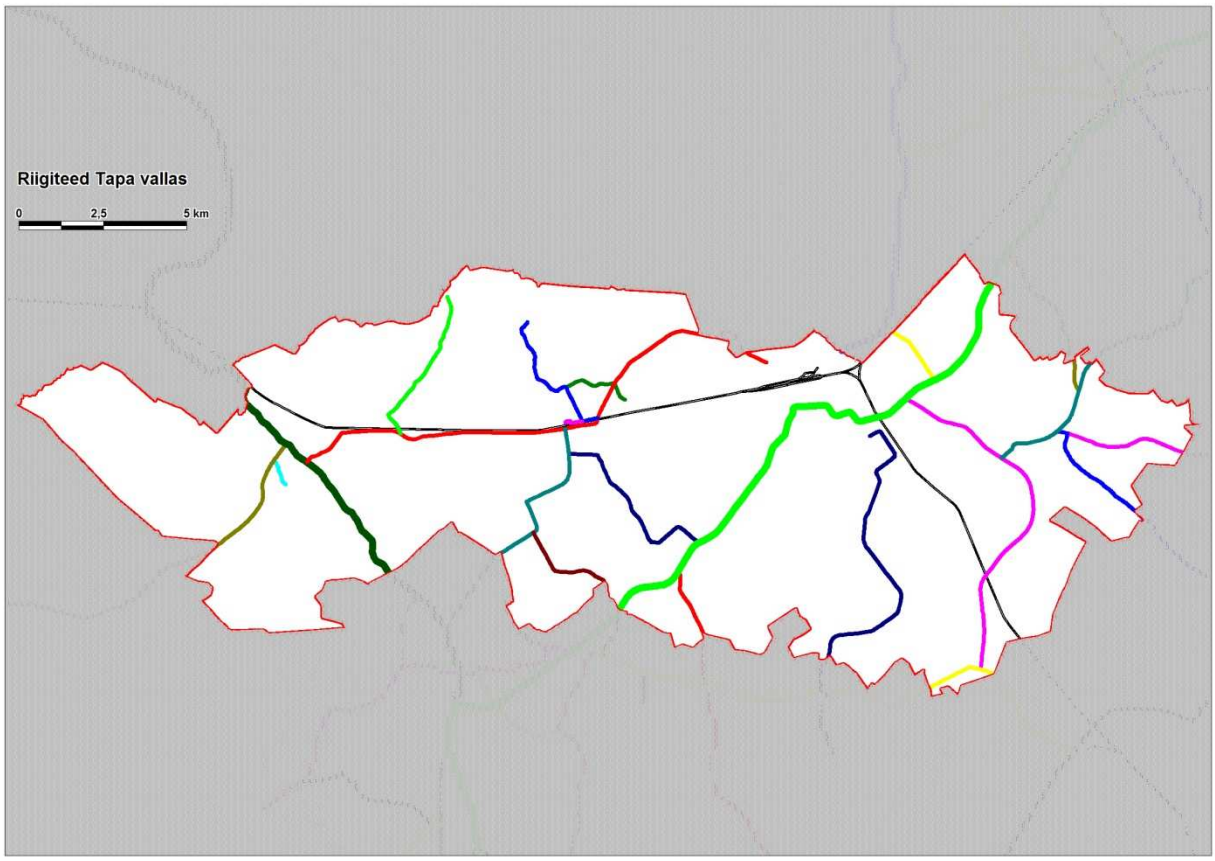

Joonis 7. Riigi teed Tapa vallas

Tapa vallas on kokku 86 km kohalikke teid ning 60 km tänavaid (Tapa linnas ja Lehtse alevikus). Kohalike teede võrk on peamiselt kruusakattega, samuti on osa tänavaist kruusakattega. Avalikus kasutuses olevaid erateid on kokku 41 km

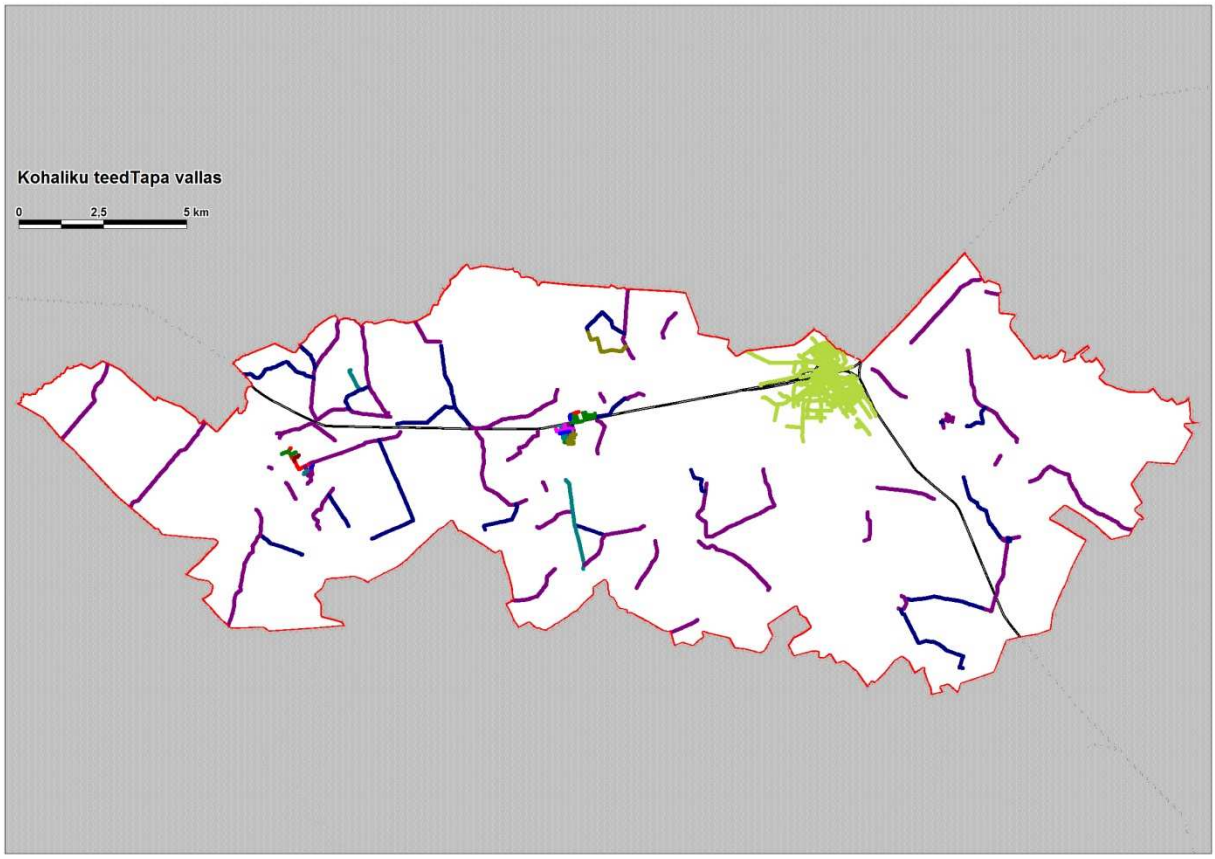

Joonis 8. Kohalikud teed Tapa vallas

Tapa valda läbib Tallinn-Tapa, Tapa-Narva ja Tapa-Tartu raudtee. Reisirongid peatuvad Tapa, Lehtse ja Jäneda jaamas. Lisaks teenindab Tapa valla elanikke ka Nelijärve ja Aegviidu raudteejaam. Raudteed mööda kulgeb läbib Tapa valla kogu Eesti ida- ja lõunasuunaline transiit.

Tapa vallale kuulub ka üks raudteeharu Tapa linnas (tööstuskülas).

Tapa vallas on olema kergliiklustee lõik Jänedal. Vald on kavandanud ulatusliku kergliiklusteede võrgu, mille väljaehitamiseks tehakse maakondlikku koostööd.

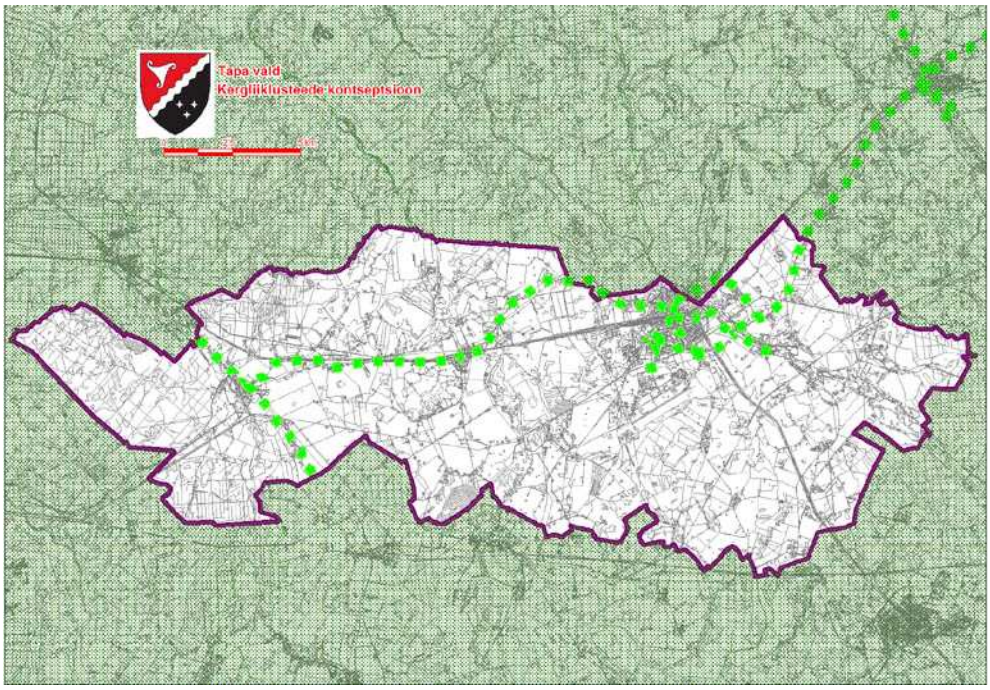

Joonis 9. Planeeritav kergliiklusteede võrk Tapa vallas

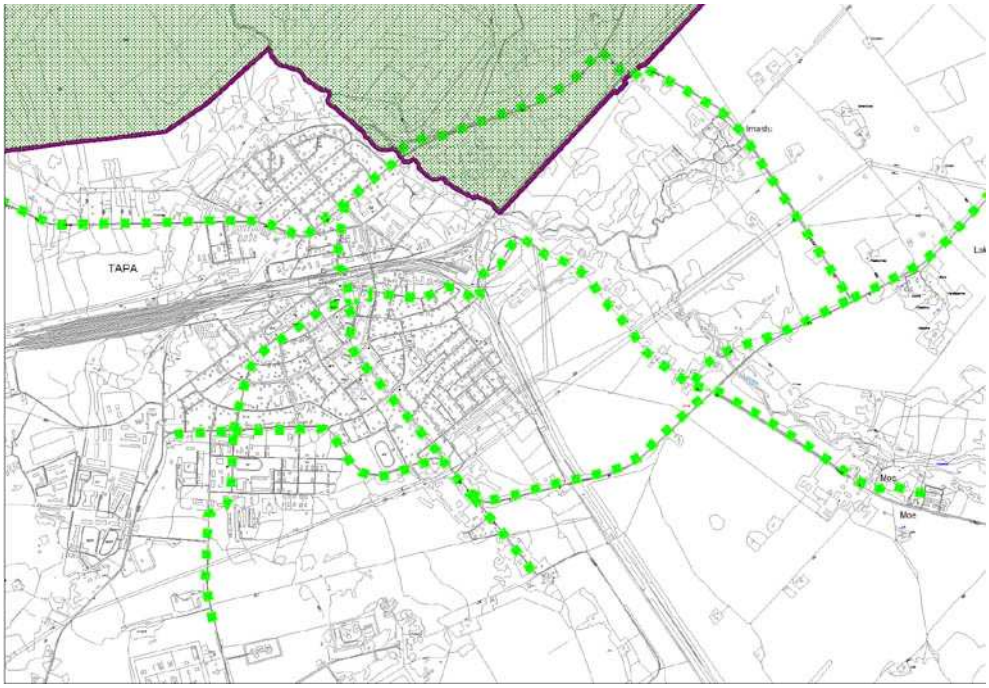

Joonis 10. Planeeritav kergliiklusteede võrk Tapa linnas

Bussiliiklus on Tapa vallas küllaltki arenenud. Seda eriti Tapa-Rakvere suunal.

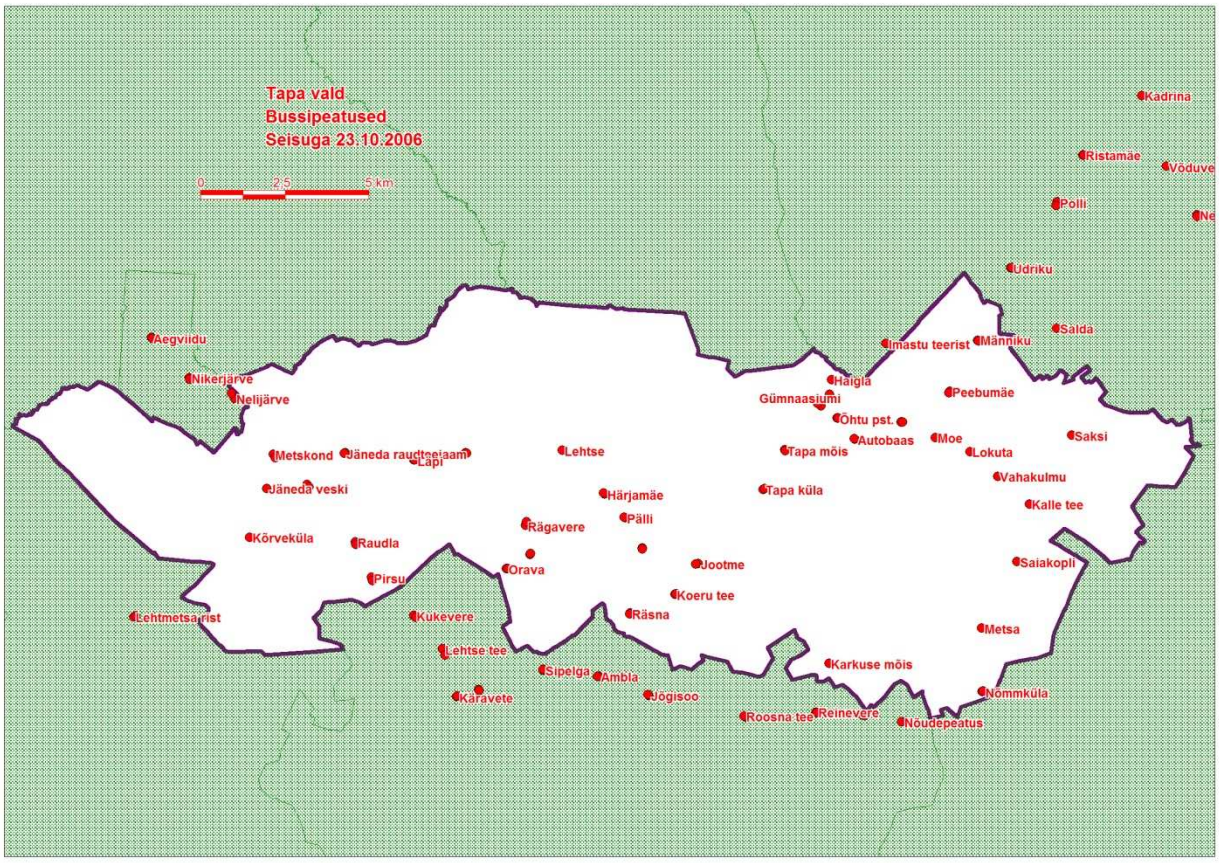

Joonis 9. Bussipeatused Tapa vallas

5.8.2 Arengueesmärgid

Kõige tähtsam arenguline eesmärk on kapitaalselt remontida ning viia lõplikult mustkatte alla Tapa-Lehtse-Jäneda riigimaantee (15123), kuna tegemist on Tapa linna ning Lehtse ja Jäneda kanti ühendava põhiliiklussoonega. Viru Teedevalitsus alustas 2006/2007 eelnimetatud tee Lehtse-Jäneda lõigu rekonstrueerimist. Äärmiselt vajalik on jõuda Viru Teedevalitsusega kokkuleppele ka Tapa-Lehtse lõigu rekonstrueerimiseks. Rekonstrueeritult on kõnealusel teel potentsiaali muutuda oluliseks regionaalseks tuiksooneks.

- Tapa raudteeületusprobleemi lahendamine.
- Kohalike teede osas on vaja tagada nende stabiilne seisund, milleks on vaja koostada teehoiukava.
- Pikemas perspektiivis vähendada kruusakattega tänavate osakaalu 70% lähtuvalt teehoiukavast
- Reisirongiliikluse arendamine ja tihendamine.
- Tihendamist vajab Tapa-Aegviidu bussiliikluse suund ning stabiilne bussiliiklus on vaja tagada Tapa-Karkuse suunal.
- Tapa, Lehtse, Jäneda, reisirongide ooteplatvormide rekonstrueerimine ja ooteplatvormi tasapinna kõrguse vastavusse viimine uute reisirongidega.

5.8.3 Tegevused

	Tegevus	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
5.8.31	**Raudteeületusprobleemide lahendamine**		
	Tapa viadukti rajamine	2007 – 2017	EL, RIIK, VE
5.8.32	**Teede ja tänavate seisundi tagamine**		
	Teehoiukava koostamine ning elluviimine	2007 –	VE
	Tapa linna tänavate tolmuvabaks viimine	2007 –	VE
	Kergliiklusteede projekteerimine ning ehitamine	2007 –	VE, RIIK, Projektid
5.8.33	**Bussiootekohtade parendamine**		
	Bussiootepaviljonide edendamine koostöös maanteestruktuuridega.	2008 –	VE, RIIK, Projektid, tee omanik
5.8.34	**Tänavavalgustus**		
	Prioriteetsena lahendatakse tänavavalgustus Tapa linna sissesõiduteedel – Pikk tänav, Ambla mnt, Valgejõe pst, Leina tänav	2009-2012	VE, Projektid
5.8.35	**Kergliiklusteed**		
	Kergliiklusteede projekteerimine ja rajamine	2011 –	VE, projektid

5.9 INFOSÜSTEEMID

5.9..1 Olukorra kirjeldus

Interneti püsiühendusega (ADSL ja ADSL2) on kaetud sisuliselt kogu Tapa vald. Arendamisjärgus on riigi prioriteetne kiire internet.
Lisaks on Tapa linnas kaabeltelevisiooni- ja internetiteenust pakkumas STV.
Riigi ja valla poolt võrgu väljaehitamist rahastatuna pakub traadita internetiteenust (WIMAX) kogu Tapa valla territooriumil Elion.
Digitelefoniühendused on välja ehitatud Tapa linnas, Lehtse alevikus, Moe ja Jäneda küla tiheasustusalal.
Rakverest ja Aegviidust on kättesaadav traadita telefoniteenus (RAS).
Samas on osades külades (Jootme) nõudlus olemas kvaliteetsema andmeside- ja telefoniteenuse järele, kui seda pakutakse.
Tapa valda läbib Elioni Tallinn-Narva valguskaabel.
Üldjoontes on Tapa vald kaetud nii EMT, Elisa kui Tele2-e mobiilileviga. Samas on kõigil operaatoreil valla territooriumil „valgeid laike".
Tapa Vallavalitsus on välja arendanud valla kodulehe ning arendab seda edasi rohkemate teenuste võimaldamise suunas.

Tapa vallas tegutsevad järgmised avalikud internetipunktid:

- Tapa Linnaraamatukogu – Tapa linnas
- Tapa Linnaraamatukogu Lehtse raamatukogu – Lehtse alevikus
- Tapa Linnaraamatukogu Saksi raamatukogu – Moe külas
- MTÜ Arenduskoda – Tapa linnas
- Lehtse Kool – Tõõrakõrve külas
- Tapa Linnaraamatukogu Jäneda raamatukogu – Jäneda külas

Ühinemislepingust tulenevad põhimõtted ja tegevused:

- Juurutatud on elektrooniline asjaajamine.

5.9.2 Arengueesmärgid

Kaasaegse tehnilise infokeskkonna väljaarendamine ja seeläbi parema elu- ja töökeskkonna loomine elanikele.

5.9.3 Tegevused

Lühiajalised tegevused

	Tegevus	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
5.9.31	Valla kodulehe edasiarendamine	2007 – 2014	VE
5.9.32	Vallavolikogu ja –valitsuse e-asjaajamise väljaarendamine	2007 – 2014	VE

5.10 ÜHISVEEVÄRK JA KANALISATSIOON

5.10.1 Olukorra kirjeldus

Tapa vallas tegutseb üks vee-ettevõte – AS Tapa Vesi, mis on 100% Tapa valla äriettevõte.
Ühisveevärk ja –kanalisatsioon on järgmistes asumites:

- Tapa linn
- Lehtse alevik
- Jäneda küla
- Moe küla
- Vahakulmu küla

Tapa vald ja AS Tapa Vesi osalevad nii Lääne-Viru veemajandusprojektis kui ka Põltsamaa-Pedja veemajandusprojektis.

Tapa linnal ja endisel Lehtse vallal on olemas kehtiv ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arengukava

Torustikud ja reoveepuhastid on amortiseerunud Lehtses, Jänedal ja Näos. Reovee torustik on osaliselt amortiseerunud ka Tapa linnas. Tapa reoveepuhastil puudub efektiivne fosfori ärastuse protsess.

Joogivesi vajab töötlemist (puhastamist) Moe II veehaardes (Tapa linna joogivesi), Moel ja Jänedal.

Moe II veehaare (nn. Konnavere kaevud) asuvad eramaal.
2008. aastal valmis kogu valda hõlmav Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava

5.10.2 Arengueesmärgid

- Tapa valla tiheasustusega piirkondades ühisveevärgi ja kanalisatsiooni kasutamise võimaldamine
- Torustike ja puhastusseadmete rekonstrueerimine ning toorjoogivee puhastamine, tagamaks tarbijatele normidele vastava kvaliteediga vee kättesaadavus .
- Valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava koostamine ning rakendamine.

5.10.3 Tegevused

	Tegevus	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
5.10.31	**Ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamine tiheasustusega aladel**		
	Tapa linna reoveekogumisala veemajandusprojekti elluviimine	2010 – 2015	VE, EL
	Moe II veehaarde ja selle sanitaartsooni maa ostmine AS-le Tapa Vesi	2009-2014	VE
	Lehtse ja Jäneda reoveepuhastite rekonstrueerimine	2010-2015	VE, KIK
	Tapa linna veemajandusprojekti elluviimine	2009-2014	AS Tapa Vesi,

			VE
	Lehtse ja Jäneda veemajandusprojekti elluviimine	2012-2016	AS Tapa Vesi, VE
5.10.32	**Veemajanduse arendamine hajaasustusega piirkondades**		
	Külade veeühistute loomise toetamine ning nende projektide kaasrahastamine	2010-	VE
	Hajaasustuse veeprogrammis osalemine vahendite olemasolul	2008-	VE, RIIK, ERA

5.11 SOOJAMAJANDUS

5.11.1 Olukorra kirjeldus

Tapa vallas kaugküttel põhinev soojamajandus on olemas Tapa linnas. Soojavarustusega tegeleb kaks äriühingut – OÜ Avoterm varustab soojusenergiaga linna raudteest põhja pool olevat osa ja OÜ Termoring Grupp lõunapoolset osa. Moodustatud on kaks autonoomset kaugküttepiirkonda, millest üks asub OÜ Termoring Grupp toimealas ja üks OÜ Avoterm toimealas. Igas kaugküttepiirkonnas on üks põhiline katlamaja. OÜ Termoring Grupil on ka kaks katlamaja reservis. Soojavarustuse välisvõrgud on läbi valla ainuomandis oleva äriühingu AS Tapa Vesi valla omandis ja välja renditud kuni 2019 a. Praegustele soojatootjale OÜ Avoterm. OÜ Termoring Grupiga on sõlmitud uus trasside rendileping kuni aastaks 2019. Soojusenergia tootmiseks kasutatakse katlamajades puidupelleteid ja põlevkiviõli. Plaanis on soojatrasside rekonstrueerimine. Soojatarbijate struktuur ja tarbimise osakaal on alljärgnevad:

- korteriühistud 72 %
- valla asutused ja ettevõtted 19 %
- äriühingud ja riigiettevõtted 9 %

5.11.2 Arengueesmärgid

- Säilitada ja arendada kaugküttel põhinevat soojamajandust Tapa linnas.
- Hoida kaugküttevõrk jätkuvalt valla omandis .

5.11.3 Tegevused

Lühiajalised tegevused:

	Tegevus	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
5.11.31	**Küttetrasside arendamine ja renoveerimine**		
	Valla omanduses olevate soojatorustike korrashoid	2007-	VE
	Küttetrasside renoveerimine.	2011-2015	VE, PROJEKTID
	Soojatrassi viimine Tapa tööstuskülani	2012-	VE

5.12 JÄÄTMEKÄITLUS, KESKKOND

5.12.1 Olukorra kirjeldus

Vallas on välja arendatud jäätmete liigitikogumise süsteem. Kehtestatud on jäätmejaama detailplaneering. 2009-2010 käivitus biolagunevate jäätmete kogumissüsteem. Võeti vastu Tapa valla jäätmekava 2009-2013
Tapa linnas toimib jäätmejaam ning elektroonikaromusid võetakse vastu kahes kohas.
Jäätmetega on vallas suured probleemid – metsaalused on reostatud nii olme kui ka ehitusjäätmetega, maaomanikud pole tihtipeale mõistnud oma vastutust ebaseaduslikult jäätmete ladustamise vältimise osas.
Keeruline on olnud Tapa linna joogiveekaevude, Moe II veehaarde, sanitaartsoonide keskkonna- ja sanitaarseisundi tagamisega – veehaarde II piirangute vööndis toimub aktiivne põllumajandus ja piiritustööstuse jääkide ladustamine.
Tapa vald on üle läinud korraldatud jäätmeveole. Planeeritud on uue jäätmejaama territoorium.
Hajaasustusega majapidamistel on võimalik taotleda toetust joogivee kaevude rajamiseks ja joogivee kvaliteedi parandamiseks, vallal on kohustus projekte kaasfinantseerida

5.12.2 Arengueesmärgid
Jäätmemajanduse korrastamine ja sellealase järelevalve tugevdamine vallas.

5.12.3 Tegevused.

Lühiajalised tegevused

	Tegevus	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
5.12.31	**Jäätmekogumissüsteem**		
	Olmejäätmete kogumiseks korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimine 2010-2011	2010-2011	VE, ERA
	Ohtlike jäätmete kogumise süsteemi arendamine, Ohtlike jäätmete kogumisringid valla hajaasustusega piirkondades.	2010-2014	VE
	Tapa linna jäätmejaama rajamine	2010-2012	VE, KIK
5.12.32	**Jäätmetealase teadlikuse tõstmine**		
	Kodanike keskkonnaalane teavitamine	2007-	VE, PROJEKTID
5.12.33	**Jääkreostuse likvideerimine**		
	Jääkreostuse kollete ohutuks tegemine	2007-	VE, PROJEKTID

5.13 HEAKORD, HALJASTUS

5.13.1 Olukorra kirjeldus

Tapa valla haljastuses tuleb tähelepanu pöörata Tapa linna haljastuse heakorrale ning tiheasustusega alade parkide ja haljasalade korrashoiule. Tapa linnal on olemas toimiv haljastuse arengukava. Tapa valla haljasalade korrashoiuks on kasutatud paljude firmade teenuseid. Planeerimisel on linna peatänavateäärsete puiesteede ja alleede uuendamine. Valla pargid vajavad tuleviku perspektiivis renoveerimist.

Prioriteedid:

- Töötada välja valla heakorra- ja haljastuskava.
- Projekteeritakse uued puhkealad (piknikukohad, kiige- ja lõkkeplatsid, mänguväljakud).
- Likvideeritakse lokaalsed prügimäed ja rakendatakse meetmeid nende tekke vältimiseks.
- Kord aastas organiseeritakse ja viiakse läbi heakorranädal.
- Lammutatakse kasutuseta seisvad ja varisemisohtlikud hooned ja rajatised ning territoorium korrastatakse.
- Valgejõe kaldad puhastatakse ning taastatakse jõeäärsed ujumisbasseinid.
- Korrastatakse Tapa linna vana kalmistu, inventeeritakse linna kalmistu ja luuakse kalmistu andmebaas.

5.13.2 Arengueesmärgid

- Tapa valla elukeskkonna parandamine läbi haljastuse.
- Valla tiheasustusega alade haljastuse parandamine.

5.13.3 Tegevused

	Tegevus	Teostamise aeg	Rahastamine
5.13.31	**Linna parkide ja haljastuse uuendamine ja hooldus**		
	Tapa linna alleede ja puiesteede uuendamine	2010-2014	VE, PROJEKTID
	Tapa linnaparkide ja haljasalade uuendamine ja hooldus	2010-2014	VE, PROJEKTID
	Tapa linna haljastuse arengukava elluviimine	2010-	VE
	Tapa linnakalmistu haljastuse parandamine	2010-	VE
	Tapa linna lillekujunduse loomine	2010-2014	VE
5.13.32	**Heakorra parandamine**		
	Isetekkeliste prügimägede koristamine, likvideerimine ning edaspidise tekke vältimine	2010-2014	VE, PROJEKTID
	Heakorraaktsioonide korraldamine vallas	2010-2014	VE
5.13.33	**Valla linnaväliste parkide hooldus ja uuendamine**		
	Tapa valla parkide ja haljasalade hooldus ja uuendamine	2010-2014	VE
5.3.34	**Valla avalike veekogude korrastamine**		
	Valgejõe ja Jäneda Allikjärve puhastamine	2012-	VE, PROJEKTID
5.3.35	**Kasutuseta hoonete lammutamine**		
	Tapa valla peremeheta kasutuseta varemete ja hoonetelammutamine	2010-	VE, projektid

5.14 PLANEERIMIS- JA EHITUSALANE TEGEVUS

5.14.1 Olukorra kirjeldus

Lähiaastate peamine ülesanne on uue Tapa valla üldplaneeringu koostamine. Senini lähtutakse Tapa linna üldplaneeringust.

5.14.2 Eesmärgid

- Tasakaalustatud ja mitmekesine valla areng
- Vallakeskkonna turvalisem planeerimine
- Arendada välja valla atraktiivsed piirkonnad – Tapa vaksali ümbrus, Tapa Kesklinn ja Jäneda külasüda
- Arendada välja valla- ja maakonnapiire ületav turismi- ja rekreatsioonipiirkond Jänedal koostöös Aegviidu, Anija ja Albu vallagaMäärata Tapa valla arengukavas aastateks 2007-2015 toodud eesmärkide saavutamiseks vajalikud ruumilised arengueeldused
- Määrata valla lähiaastate maakasutus arvestades rohevõrgustiku säilimist ja keskkonna säästlikku kasutamist
- Määratleda potentsiaalsed elamuarenduspiirkonnad ettevõtluse arendamiseks ja tööhõive suurendamiseks
- Määratleda potentsiaalsed tööstuspiirkonnad, arendamaks ettevõtlust ja suurendamaks tööhõivet
- Perspektiivsete tehnovõrkude ning –rajatiste ja kommunikatsioonivõrkude asukohtade planeerimine ja väljaehitamise vajaduse määratlemine
- Tõsta inimeste teadlikkust planeeringutest
- Lihtsustada protsessi ettevõtjatele ja vallakodanikele planeeringutega kokkupuutumisel
- Muuta valla liiklusskeem lihtsamaks, selgemaks ning jalakäija- ja jalgratturisõbralikumaks

5.14.3 Tegevused

	Tegevus	**Teostamise aeg**	**Rahastamine**
5.14.31	**Üldplaneering**		
	Üldplaneeringu koostamine	2007 – 2011	VE
5.14.32	**Üldist huvi pakkuvate detailplaneeringute koostamine**		
	Kesklinna maa-ala määratleva detailplaneeringu koostamine	2007-2011	VE
	Jäätmejaama maa-ala detailplaneeringu koostamine	2008-2010	VE
	Hooldeküla detailplaneeringu koostamine	2008-2011	VE
5.14.33	**Planeeringute süsteemi korrastamine**		
	Valla planeeringute andmebaasi loomine, haldamine ja virtuaalse ruumi loomine planeeringute avalikustamiseks.	2007-	VE
	Tapa linna Paide maanteest lõunapoole jäävas linnaosas ebaseaduslike hoonete seadustamine või likvideerimine	2007-	VE, projektid

6. TAPA VALLA ARENGUKAVA ELLUVIIMINE JA UUENDAMINE

6.1. ARENGUKAVA FINANTSEERIMISE PÕHIMÕTTED JA TEGEVUSKAVA RAHASTAMINE

Tapa valla arengukava elluviimist ja finantseerimist koordineerib Tapa Vallavalitsus. Valla arengukava integreerib Tapa valla valdkondlikud ja valla hallatavate asutuste prioriteetsed rahavajadused.

Tapa valla arengukava finantseerimisel peetakse silmas **eelarvepoliitika üldeesmärke**:

- valla arengu vajadusteks rahaliste ressursside tagamine;
- finantspaindlikkus,
- jätkusuutlikkus investeerimisel.
- Ressursside planeerimine pikemaajalisteks investeeringuteks

Finantseerimise põhimõtted nende eesmärkide saavutamiseks:

1. tulumaksu laekumise jätkuvaks parandamiseks jätkatakse meetmete rakendamist, et vallas tegelikult elavad isikud oleksid vallas registreeritud, sh vallavalitsuse osutatavate teenuste ja toetusmeetmete sidumine teenuse/toetuse saaja elukohaga;
2. energiasäästu jms meetmete abil vähendatakse munitsipaalomandis olevate hoonete ülalpidamis-kulusid;
3. taotletakse maa munitsipaliseerimist ja nendel maadel munitsipaalarendustegevuse käivitamist;
4. projektipõhiselt finantseeritavate programmide ja meetmete aktiivse kasutamise kaudu tagatakse eelarvesse täiendavad vahendid investeeringuteks;
5. stimuleeritakse kodanike ühenduste algatust, külaliikumist ja ühistegevust, mille kaasfinantseerimiseks eraldatakse vallaeelarvest projektipõhiselt vahendeid valla arenguliste eesmärkide saavutamisele kaasaaitamiseks;
6. laiendatakse hea valitsemise põhimõtete juurutamist ning jälgitakse, et valla võlakoormus ei kasvaks suuremaks seadusega lubatust;
7. tagatakse, et kõik abivajajad saavad vallapoolse sotsiaaltoetuse määramisel põhjendatud abi;
8. tagatakse pedagoogidele piirkonnas konkurentsivõimeline töötasu;
9. jälgitakse, et valla eelarves ei oleks tegevuskulude kasv kiirem valla eelarve kulude üldisest kasvust; kulutatakse säästlikult.

6.2. ARENGUKAVA ELLUVIIMISE SEIRE, TAGASISIDE JA AJAKOHASTAMINE

Igal aastal toimub arengukava elluviimise kontroll ja hinnangu andmine saavutatule. Kontroll eelneb Tapa valla eelarve koostamisele, toimudes soovitavalt kevadperioodil, märtsist juunini. Vastavalt seadusele (KOKS § 37 lg 7) tuleb arengukava ajakohastada igal aastal 1. oktoobriks.

Arengukava ajakohastamise käigus aktualiseeritakse valda iseloomustav statistiline materjal, korrigeeritakse olukorrast tulenevaid probleemipüstitusi ja arengueeldusi, hinnatakse arengukava elluviimise edukust, ja investeeringute kavas toodud eesmärke ja ülesandeid. Samuti analüüsitakse lähiaastate tegevusi ja täpsustatakse tegevuste maksumused. Uuritakse ja hinnatakse võimalusi taotleda toetust riigilt, Euroopa Liidu struktuurifondidest ning muudest finantseerimisallikatest.

Lähtuvalt käesoleva arengukava prioriteetsetest valdkondadest ja strateegilistest eesmärkidest (vt ptk 4) võib välja tuua kolm olulisemat **arengunäitajat**:

- Tapa valla elanike arvu dünaamika
- Valla eelarve dünaamika
- Keskmise sissetuleku dünaamika

Tapa valla arengut võib lugeda positiivseks (progress), kui kõigi kolme ülaltoodud arengunäitaja arvväärtused suurenevad. Arengut peab lugema **negatiivseks (regress)**, kui vähemalt kahe arengunäitaja arvväärtused vähenevad oluliselt. Võib öelda, et muudel juhtudel **arengut ei toimu (stagnatsioon)**.